

www.humak.fi

Opinnäytetyö

VAPAAEHTOISTOIMINNAN YTIMESSÄ

Vapaaehtoisten kiinnittymisen edistäminen

JUUSO TUULINEN

YHTEISÖPEDAGOGI

210 op

Arvioitavaksi jättämisaika

9/2018

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Juuso Tuulinen

Opinnäytetyön nimi: Vapaaehtoistoiminnan ytimessä. Vapaaehtoisten kiinnittymisen edistäminen.

Sivumäärä: 62 ja 32 liitesivua

Työn ohjaaja: Tarja Nyman

Työn tilaaja: Suomen Kennelliitto – Finska Kennelclubben ry

Opinnäytetyön tilaajan toimi Suomen Kennelliitto Finska Kennelclubben ry. Työ perustuu Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittymisen edistämiseen, työn tuloksia voi mallintaa myös muiden valtakunnallisten liittojen vapaaehtoistoimintaan. Työn tarve ilmeni Kennelliiton aloitteesta kehittää Kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa valtakunnallisesti siten, että toiminnan laatu sekä saatavuus pystytään takaamaan jokaisen kennelpiirin alueella.

Työni on toteutettu spiraalista kehää toteuttaen, jossa jokainen työvaihe on täydentänyt toistaan. Työssä olen tuonut teoreettisen viitekehyksen käytännön tasolle jotta opinnäytetyö mahdollistaa koko toimialalle mahdollisimman suuren hyödyn. Teorian, käytännön sekä tutkimuksen keskinäinen vuoropuhelu on merkittävä osa opinnäytetyöni spiraalista toimintatapaa, joka on mahdollistanut lukijalle helpon orientoitumisen opinnäytetyön keskeisiin teemoihin sekä käytännön toimintaan.

Työn tavoitteita olivat vapaaehtoisten kiinnittymisen edistäminen ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä tasavertaisuuden lisääminen. Opinnäytetyö vastaa tavoitteisiin tutkimuksella, jonka pohjalta on laadittu kehittämissuunnitelma osallisuuden edistämisestä Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa. Tutkimus toteutettiin kaksiosaisena, jonka ensimmäisessä vaiheessa on haastateltu neljää eri toiminnan tasolla toimivaa henkilöä. Tutkimuksen toisessa osassa on tutkittu kvantitatiivisesti kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittymistä erilaisiin yhteisöihin.

Työni tuloksia pystytään heijastamaan koko toimialalle, vaikka työ on laadittu Kennelliiton yksittäisestä vapaaehtoistoiminnasta. Opinnäytetyön tuloksia pystytään käyttämään kaikissa vapaaehtoistoimintaa tuottavissa järjestöissä, joiden toimintatapa perustuu vapaaehtoisuudelle. Työni tuo yhteisöpedagogin keskeisiä käsitteitä osaksi vapaaehtoistoimintaa siten, että se tarjoaa konkreettisia työkaluja Kennelliitolle sekä muille järjestöille vapaaehtoisten kiinnittymiseen. Olennaisessa osassa vapaaehtoisten kiinnittymiselle on yksilön kiinnittyminen yhteisöön, sekä yksilön kokemus osallisuus yhteisön sisällä.

Asiasanat: Järjestötyö, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö, sosiaalipedagogia, osallisuus, kehittämistoiminta, kansalaistoiminta.

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Civic activities and youth work

Author: Juuso Tuulinen

Title: Vapaaehtoistoiminnan ytimessä. Vapaaehtoisten kiinnittymisen edistäminen

Number of Pages: 61 and 32 attachment pages

Supervisor(s): Tarja Nyman

Subscriber(s): Suomen Kennelliitto – Finska Kennelclubben ry

The orderer of the thesis is the Finnish Kennel Club. The work is based on the development of volunteers' engagement to the Kennel Club's Care Dogs and Reading Dogs activities, but the results of the work can also be modeled in the voluntary activities of other national unions. The need for work started from the initiative of the Finnish Kennel Club to develop Care Dogs and Reading Dogs activities nationwide to ensure the quality of operation and availability in each district of the Kennel Club.

The objectives of the work are to promote volunteer engagement and to increase their influence and to increase the equality of friends and readers. This Thesis meets the goal, with a study, based on which a development plan has been created for the Care and Reading dogs activities.

The study was carried out in two parts. In the first phase, four people from four different organization levels were interviewed. The second part of the study focused on studying the attachment of volunteers to different communities in the Kennel Club's activities.

My work has been accomplished by implementing a spiral ring, where each phase of work complements each other. In my work, I have introduced a theoretical framework to the practical level in such a way that the work gives the maximum benefit to the industry.

The interaction between theory, practice, and research is an important part of my spiral approach to work, which has enabled the reader to easily understand the main points of the thesis and get a practical approach.

The results of my work can be reflected in the entire industry, even though the work is based on the individual voluntary activity of the Kennel Club. The results of my work can be used in all organizations that operate on a voluntary basis. My work brings the key concepts of youth work into volunteering so that it provides concrete tools to the Kennel Club and other organizations for engaging the volunteers. An essential part of the attachment of volunteers is the individual's attachment to the community and experience within the community

Keywords: Social pedagogy, organizationwork, voluntary, implication, development activity, volunteer work

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

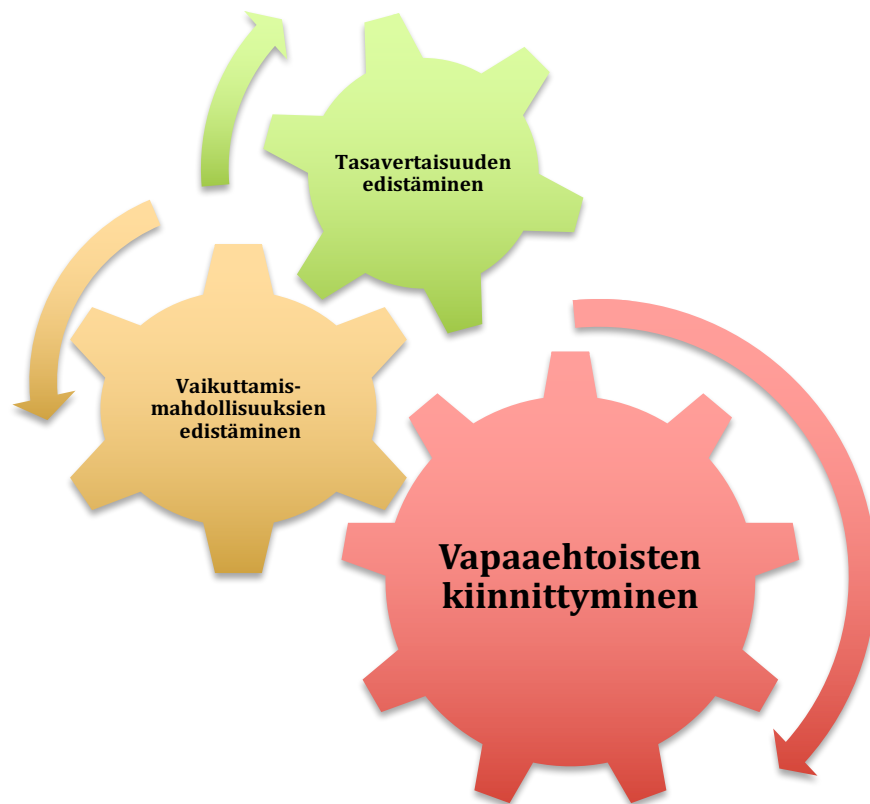
ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN SEKÄ KESKEISTEN KÄSITTEIDEN KUVAUS	9
2.1 Opinnäytetyöprosessin kuvaus	9
2.2 Kennelliiton Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta	11
2.3 Yhteisöpedagogitutkinnon keskeiset käsitteet vapaaehtoistoiminnassa	13
2.4 Vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta	14
3 OSALLISTUMISESTA OSALLISUUTEEN VAPAAEHTOISTOIMINNASSA.....	16
3.1 Osallistujasta toiminnan keskiöön	16
3.2 Yhteisöön kuuluminen	19
3.3 Yhteisön toimintaan vaikuttaminen ja kiinnittyminen	22
3.4 Tasavertaisuus vapaaehtoistoiminnassa.....	26
3.5 Sosiaalipedagogiikka.....	28
4. HYÖTYKOIRA IHMISEN ARJESSA	29
4.1. Vapaaehtoinen eläinavusteinen toiminta.....	31
4.2. Eläinavusteinen terapia.....	32
5. KENNELLIITON KAVERIKOIRA- JA LUKUKOIRATOIMINTAA TUTKIMASSA JA KEHITTÄMÄSSÄ	33
5.1 Haastattelututkimus	35
5.1.1 Toiminnan merkitys organisaatiolle.....	36
5.1.2 Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta osana Kennelliiton toimintaa.....	38
5.1.3 Toiminnan tavoitteet	39
5.1.4 Vapaaehtoinen.....	40
5.2 Kyselytutkimus	42

5.2.1 Vapaaehtoisen osallistuminen ja vaikuttaminen	42
5.2.2 Tasavertaisuus ja toimintaan kiinnittyminen	43
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	45
6.1 Askeleet vapaaehtoistoiminnassa koettuun merkityksellisyyteen kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa	51
LÄHTEET	54
LIITTEET.....	60

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarve ilmeni, kun suoritin opintoihin kuuluvaa syventävää harjoittelua Kennelliitossa. Keskusteluissa Kennelliiton vapaaehtoisten, sekä työntekijöiden kanssa, nousi esiin tarve kehittää Kennelliiton vapaaehtoisten kiinnittymistä. Keskusteluissa nousi esiin vapaaehtoisten kiinnittyminen toimintaan, vapaaehtoisten vaikuttamismahdollisuudet sekä tasavertaisuus eri Kennelliiton vapaaehtoistoimintojen välillä. Keskustelujen johdosta sovimme opinnäytetyön tilaamisesta Kennelliiton apulaistoiminnanjohtajan Riitta Niemelän kanssa. Opinnäytetyön päätavoite on Kennelliiton Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittymisen edistäminen. Lisäksi opinnäytetyöllä on kaksi alatavoitetta, joiden täyttyminen edistää päätavoitteen saavuttamista. Alatavoitteet ovat vapaaehtoisten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen sekä kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten tasavertaisuuden edistäminen.

(Kuvio 1 tavoitteiden suhde toisiinsa)

Suomi on yhteisöjen luvattu maa. Jokainen ihminen kuuluu elämänsä aikana useaan yhteisöön. Yleisimpiä yhteisöjä joihin kuulumme liittyvät perheeseen, harrastuksiin, kouluun sekä työhön. Yhteisöjen vaikutus jokaisen henkilökohtaiseen käsitykseen ympäröivästä maailmasta sekä minäkuvasta ovat valtavat. Jokaisella ihmisellä on tarve kuulua yhteisöön, yhteisön antama vastavuoroinen tuki sekä hyväksyntä ovat jokaiselle tärkeitä. Joka kolmas suomalainen antaa aikaansa yhteiselle hyvälle vapaaehtoistyön muodossa erilaisissa järjestöissä, yhdistyksissä sekä seurakunnissa (Kolari 2016). Vapaaehtoistoiminnan muodostamat yhteisöt perustuvat vapaaehtoistoimintaan, joihin kiinnittään omien intressien sekä harrastuneisuuden johdosta.

Tämä opinnäytetyö tuo yhteisöpedagogin keskeisen teoreettisen viitekehyksen järjestyksen ja vapaaehtoistoiminnan toimialueelle Opinnäytetyö täydentää olemassa olevaa tietoa, muodostaen uudenlaisia toimintatapoja. Opinnäytetyö käsittelee ryhmään kuulumisen tarvetta, osallisuutta, vaikuttamisen sekä tasavertaisuuden merkitystä yksilön organisaatioon kiinnittymisessä. Työssä avataan keskeisiä käsitteitä luvussa 3. Olen toiminut opinnäytetyön prosessin aikana ensin harjoittelijana Suomen Kennelliitossa, jonka jälkeen olen sijaistanut kaverikoirakoordinaattoria kolmen kuukauden ajan. Opinnäytetyön vaiheet keskustelevat toistensa kanssa tuottamalla selkeitä koko toimialaa kehittäviä kokonaisuuksia, voit lukea lisää opinnäytetyön prosessista luvussa 2.1. Työn artikkelimainen kirjoitustyyli pohjautuu työn valmistumisen jälkeiseen jalostamiseen. Henkilökohtaisena tavoitteenani on tehdä työn pohjalta artikkelisarja, jotta koko toimiala hyötyisi opinnäytetyön tuloksista. Työssäni olen verrannut tutkimuksen tuloksia sekä toimintaa Kennelliiton strategiaan, johon voit tutustua liitteessä 1.

Kennelliiton kaverikoirakoordinaattori ja nuorisokoordinaattori osallistuivat esimiehensä kanssa keväällä 2018. Opetus- ja Kulttuuriministeriössä rahoitusneuvotteluihin. Neuvotteluissa ilmeni, että Kennelliiton tulee kehittää vapaaehtoisten sekä nuorien toimintaan kiinnittymistä. Jos Kennelliitto ei onnistu kiinnittämään toimijoita paremmin toimintaansa, voidaan Opetus- ja Kulttuuriministeriön rahoitus lakkaut-

taa kokonaan. Tämä työ vastaa tarpeeseen, jonka avulla voidaan kehittää vapaaehtoisten kiinnittymistä organisaatioon ja tehdä tarvittavia uudistuksia rahoituksen säilyttämiseksi sekä toiminnan kehittämiseksi.

Järjestötyön keskeinen haaste on vapaaehtoisten suuri vaihtuvuus sekä muutamien toimijoiden valtavaksi kasvanut rooli toiminnan toteutuksessa. Vuoden 2012 järjestöbarometrin mukaan reilusti yli puolet järjestöistä kokevat nuorten sitoutumisen sekä suuren vaihtuvuuden vapaaehtoistoiminnan keskeisiksi haasteiksi (Peltosalmi, Hakkarainen, Särkelä, Eronen 2012, 26). Järjestöissä hallittu vaihtuminen on erityisen tärkeää toiminnan jatkuvuuden sekä kehittymisen kannalta. Juho-Erik Kolehmainen toteaa Pro gradu -tutkielmassaan, että toimintaan tyytyväisyydellä on oleellinen merkitys vapaaehtoisten vaihtuvuuden määrään. (Kolehmainen 2015, 26.) Vapaaehtoisten vaihtuvuus on väistämätöntä, koska työ perustuu yksión intresseihin, harrastuneisuuteen sekä voimavaroihin. Vapaaehtoistyössä tapahtuvan suuren vaihtuvuuden vuoksi ”hiljainen tieto” toimijoilta toisille voi saada aivan kohtuuttoman suuret mittasuhteet. Pohjolainen mukaan hiljaisella tiedolla tarkoitetaan kokemuksen kartuttamaa tietoutta toiminnasta, toimintatavoista sekä prosesseista. (Pohjalainen 2016, 22.) Yksittäisten toimijoiden suuri vastuu voi aiheuttaa toimijoiden loppuun palamista sekä toiminnan henkilöitymistä muutamii ihmisiin.

Vapaaehtoisuuden johdosta vapaaehtoistyön muodostamien yhteisöjen ovet käyvät usein molempiin suuntiin. Toimijoita vaihtuu erinäisten syiden takia, joskus ilman syytäkin. Ei ole tämän työn tavoitteiden mukaista jäädä pohtimaan yksittäisten henkilöiden poisjäännin syitä, vaan keskittyä isompaan kuvaan. Erityisen tärkeää työn kannalta on saada nykyiset, sekä tulevat vapaaehtoiset pysymään toiminnan piirissä? Opinnäytetyössä keskeinen käsite on kiinnittyminen, joka muodostuu sosiaalipedagogisesta taustasta, jonka kautta käsittelen kehittämistyötä. Sosiaalipedagogista viitekehystä käsitellään tarkemmin luvussa 3.5. Kiinnittyminen on termi, joka määrittää yksilön sitoutumista isompaan yhteisöön. Kiinnittymisen on vapaaehtoistoiminnalle ominainen termi, koska se viittaa vapaaehtoisuuteen perustuvaa sitoutumista sekä isomman yhteisön jäsenyyttä.

Opinnäytetyössä tutkin Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoira toiminnan vapaaehtoisten kiinnittymistä Kennelliiton sekä kennelpiirien toimintaan. Lisäksi opinnäytetyö käsittelee kaverikoira- ja lukukoira toiminnan merkitystä Kennelliitolle sekä kennelpiireille. Tutkimuksen pohjalta on laadittu Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoira toiminnasta vastaavalle työryhmälle suunnitelma, jonka avulla vapaaehtoisten kiinnittymistä edistetään kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa. Työn tulokset ovat sovellettavissa muissa järjestöissä sekä vapaaehtoistyön muodoissa.

Opinnäytetyö on osa pidempiaikaista kehittämistoimintaa Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa. Opinnäytetyö aloittaa kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa laajemman kehittämisprosessin. Opinnäytetyössä sovelletaan tutkimuksellista kehittämistoimintaa, jossa tutkimuksen sekä kehittämistoiminnan tavoitteet ovat osittain eriäviä. (Toikko & Rantanen 2009, 67.) Opinnäytetyön tarkoitus on hyödyntää tutkimuksen sekä kehittämistoiminnan rajapintoja mahdollisimman tehokkaasti, jotta pidempiaikainen kehittämistoiminta on mahdollista Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa. Opinnäytetyö pohjautuu spiraaliseen toimintatapaan, jossa olen luonut opinnäytetyölle prosessin osia jatkuvasti täydentävä toimintavan. Lisää opinnäytetyön prosessista sekä spiraalisesta toimintatavasta luvussa 2.1.

2 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN SEKÄ KESKEISTEN KÄSITTEIDEN KUVAUS

Vapaaehtoistoiminta perustuu vapaaehtoisuudelle sekä vapaaehtoistyölle. Vapaaehtoiset tuottavat vapaaehtoistoiminnan palveluita organisaatiolle, joten heidän antamansa panos toiminnalle on korvaamaton. Seuraavat alaotsikot kertovat lisää työn prosessista ja opinnäytetyön keskeisistä käsitteistä, lisäksi tulevat kappaleet käsittelevät miten yhteisöpedagogin teoreettinen viitekehys näkyy tässä opinnäytetyössä.

2.1 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Opinnäytetyön prosessi kulkee spiraalista kehää, jossa teoreettiseen viitekehykseen sekä ammattikirjallisuuteen palataan tasaisin väliajoin. Prosessi on haastava, mutta mahdollistaa parhaan mahdollisen tuloksen toimialalle sekä tilaajalle. Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteet eroavat tietoisesti opinnäytetyön varsinaisista tavoitteista,

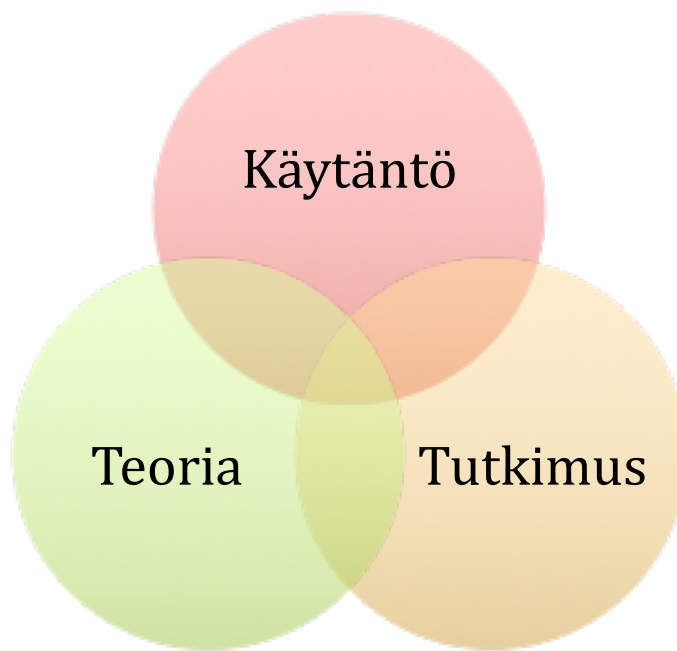
koska työn tavoitteena on tutkimuksellisin menetelmin päästä työn tavoitteisiin. Tutkimuksissa selvitettiin kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittämisen edistämiseksi merkittäviä teemoja. Tutkimuksesta voit lukea lisää kohdassa 5.

Opinnäytetyöprosessin vaiheet ovat:

- Teoreettinen osaaminen
- Tutkimuksellinen näyttö
- Tutkimuksen tilastointi
- Teorian tuominen käytännön tasolle
- Tutkimuksen sekä teorian välinen vuoropuhelu
- Tutkimuksen, teorian tuominen käytännön tason toimintaan

(Toikko & Rantanen 2009, 67).

Opinnäytetyössäni tietoperusta rakentaa viitekehyksen omien kokemusteni tarkastelulle ja käytännön kehittämistoiminnalle sekä tutkimukselliselle osuudelle. Tavoitteena on synnyttää aiheenkäsittelyä tukevaa vuoropuhelua, teorian, käytännön ja tutkimuksen välille siten, että kaikki opinnäytetyön osat täydentävät toisiaan. Teoreettinen tietoperusta rakentaa viitekehyksen, jonka avulla olen työssäni tarkastellut omaa käytännön asiantuntijuuttani kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan parissa. Teoreettinen tietoperusta yhdessä oman asiantuntijuuteni kanssa on yhdessä mahdollistaneet tutkimuksellisen osuuden vuoropuhelun luomalla ennakkoon oletuksia, joita on käytetty tutkimuksen laatimisessa. Tutkimuksellinen osuus keskustelee teorian sekä käytännön luoman viitekehyksen kanssa synnyttäen opinnäytetyölle vahvaa vuoropuhelua, joka mahdollistaa erinomaiset lähtökohdat kehittämistoiminnalle.

(Kuvio 2 opinnäytetyön osien keskusteleva toimintatapa)

Olen työssäni huomionut kaksi kohderyhmää, ensimmäinen on toimialalla toimivat ammattilaiset, jotka hyötyvät työn tuomasta tutkimus- ja kehittämistiedosta. Toinen kohderyhmä on opinnäytetyön tilaaja Suomen Kennelliitto, ja tarkemmin kaverikoiratyöryhmä. Käsittelen opinnäytetyön sisällä teoreettisia sekä käytännön toimintaan viittaavia kokonaisuuksia, jotta opinnäytetyö kehittää koko toimialaa. Tilaajaosapuolen olen huomionut laatimalla heille kohdennetun kehittämissuunnitelman vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi.

2.2 Kennelliiton Kaverikoiraja- ja lukukoiratoiminta

Kennelliiton verkkosivuilla kerrotaan, että kaverikoitotoiminnan tarkoitus on saattaa koirien terapeuttisia vaikutuksia mahdollisimman monille ihmisille. Kaverikoirat ovat tavallisten ihmisten tavallisia koiria, jolloin koirien tai ohjaajien ei tarvitse käydä mitään rankkaa koulutusjaksoa tai suorittaa vaativia erityistehtäviä. Kaverikoiratoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, ja kyse ei ole koira-avusteisestaterapiatoiminnasta. Kennelliiton kaverikoiratoiminta kohtaa vuosittain yli 54000 ihmistä, joista suurimpia kohderyhmiä ovat ikääntyneet, lapset, vammaiset sekä mielenterveyskuntoutujat. Kennelliiton kaverikoiratoiminta on eläinavusteista vapaaehtoistoimintaa.

Kaverikoiratoiminnassa koiran ohjaaja osallistuu koiransa avulla tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Kaverikoira nimike on patentoitu Kennelliitolle, ja sitä ei saa käyttää muissa yhteyksissä. Kaverikoira toiminnassa huomioidaan osapuolten turvallisuus sekä mukavuus yhteistyössä ammattilaisten kanssa. Koiraa, ohjaajaa tai asiakasta ei koskaan saateta epämurkkaan tai vaaralliseen tilanteeseen. Kaverikoiratoiminta perustuu kohtaamistilanteisiin ja niistä syntyvään positiivisiin vaikutuksiin ohjaajan, asiakkaan sekä koiran kanssa (Kaverikoirat, Kennelliiton verkkosivut).

Kennelliiton verkkosivuilla kerrotaan, että Kennelliitto aloitti lukukoiratoiminnan vuonna 2017. Lukukoiratoiminnan tarkoitus on edistää ihmisten ääneen lukemista. Lukukoiratoiminnan asiakkaat ovat usein lapsia tai erityisihmisiä, joiden lukeminen voi olla esimerkiksi hidasta, kankeaa sekä pätkivää, lukukoiria vierailee myös hyvin lukevien ihmisten parissa. Koiralle ääneen lukeminen edistää asiakkaan lukutaitoa ja antaa onnistumisen kokemuksia, kun lukija ei toistuvasti saa palautetta lukemisestaan. Lukukoiratoiminnassa sovelletaan samaa käytännettä, kuin Kaverikoiratoiminnassa kaikkien osapuolten turvallisuudesta sekä mukavuudesta. Lukukoiratoiminnassa kuitenkin koiran ohjaajan tulee olla mahdollisimman näkymätön sekä huomaamaton, jotta lukija oikeasti keskustelee vain koiran kanssa, ei koiran ja ohjaajan. Koiraa ja asiakasta ei koskaan jätetä turvallisuussyistä kahdestaan ilman ohjaajaa, mutta ohjaaja voi siirtyä lukemisen ajaksi sivummalle muutaman metrin päähän. Lukuhetket toteutetaan aina julkisessa tilassa, lukutilanne kuitenkin rahoitetaan hakeutamalla tilassa suhteellisen rauhalliseen kohtaan. Julkisena tilana toimii esimerkiksi kirjaston aulat tai nimenomaan lukemiseen suunnitellut tilat (Lukukoirat, Kennelliiton verkkosivut).

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan korkein päättävä elin on kaverikoiratyöryhmä, joka vastaa kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan toteutumisesta, toimijoiden kouluttamisesta sekä toiminnan kehittämisestä. Työryhmä on Kennelliiton hallituksen alainen työryhmä. Kaverikoiratoimintaan on resursoitu yksi työntekijä Kennelliitossa. Kennelliiton piirijärjestöissä toimivat kaverikoiravastaavat, jotka vastaavat kunkin alueen kaverikoiratoiminnasta. Kaverikoiravastaavat vastaavat sekä kaverikoira- että

lukukoiratoiminnasta. Kaverikoira- ja lukukoiratoimijoita jaettu pienempiin kaverikoira- ja lukukoiraryhmiin. Jokaisella alueellisella toimintaryhmällä on oma yhteyshenkilönsä, joka vastaa ryhmän toiminnasta (Pirinen 2018, haastattelu).

Suomen Kennelliiton organisaatio on kuvattu tarkemmin liitteessä (Liite 1).

2.3 Yhteisöpedagogitutkinnon keskeiset käsitteet vapaaehtoistoiminnassa

Järjestötyön elämää rikastava näkökulma on liian usein syrjäytetty, vapaaehtoistointaa suunniteltaessa sekä tutkittaessa tulisi pystyä kuulemaan entistä tehokkaammin vapaaehtoisia toiminnan sekä rekrytoinnin kehittymiseksi. (Nylund & Yeung 2005, 109.) Osallisuus, sosiaalipedagogiikka, tasavertaisuus ovat yhteisöpedagogitutkinnon keskeisiä käsitteitä, jotka tulevat monitieteellisestä taustasta kansalaistoiminnan ja järjestötyön piiriin. Toimintaympäristöjen elämää rikastuttava näkökulma on yhteisöpedagogitutkinnon ydin, järjestöt ja vapaaehtoistointa ovat yksi elämää rikastuttava toimintaympäristö.

Vapaaehtoistoiminnassa ei ole pelkästään kyse organisaation toiminnan toteuttamisesta, vaan oppimisen mahdollistamisesta sekä kasvatuksellisesta toiminnasta. Kuten Markku Sotarauta ja Reija Linnamaa toteavat yhteistoiminnan heikkouksia olevan yhteisöön sitoutuminen, informaation kulku, luottamus toimijoihin ja oman sekä muiden toiminnasta oppiminen. (Sotarauta & Linnamaa 1999, 4.) Outi Sipilän mukaan vapaaehtoistoiminnan kasvatuksellisuus ilmenee osallisuuden sekä vastuun muodoissa. Yksilön on koettava toiminnan piirissä osallisuutta kiinnittyäkseen toimintaan, lisäksi yksilöllä on oltava mahdollisuus yhteisössä sisällä saada vastuuta toiminnan toteutuksesta. Vastuun mahdollistaminen on toiminnan kasvatuksellisuuden merkittävin osa (Sipilä 2014, 18). Vaikka vapaaehtoiset eivät ole lapsia tai nuoria ajatellen toiminnan olevan kasvatustoimintaa, jonka avulla mahdollistetaan oppimista sekä elämyksiä yhteisöjen avulla. Kyse on oppimisen mahdollistamisesta. Opinnäyte-työ tuo vapaaehtoistoiminnan piiriin sosiaalipedagogisen viitekehyksen, joka pohtii vapaaehtoistointaan sitoutumista uudella tavalla, jossa keskiössä ovat osallisuus, oppiminen, elämyksellisyys ja yhteisön mahdollistama kasvu sekä kehitys, toisin sanoen kiinnittyminen vapaaehtoistoiminnan yhteisöihin. Aito kohtaaminen eli vuoro-

vaikutuksen mahdollistaminen on erityisen tärkeää vapaaehtoistoiminnan organisoinnissa. Käsittelen työssäni laajemmin käsitteitä teorian sekä käytännön tasoilla luvussa 3.

2.4 Vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistyö on vapaaehtoisuuteen perustuvaa, omatahtoista toimintaa. Vapaaehtoistyötä ei tehdä taloudellisen aseman parantamiseksi, ja siitä ei makseta palkkaa. Vapaaehtoistyöstä saatetaan maksaa korvauksia, jottei vapaaehtoisen taloudellinen asema heikkene vapaaehtoistyön seurauksena. Vapaaehtoistyön tulee hyödyttää yhtä tai useampaa ihmistä, jotka ovat selvästi perhe- ja ystäväpiirin ulkopuolella. Vapaaehtoistyön tulee olla kaikille avointa (Pessi & Oravasaari 2010, 9).

Vapaaehtoistyö on positiivisesti latautunut termi, jonka käyttö on hyvin moninainen. Vapaaehtoistyöllä tai vapaaehtoistoiminnalla ei ajatuksellisesti ole kovin suuria eroja, mutta se miten yhdistykset ja järjestöt käyttävät termejä on hämmäntävä (Tenhunen & Porkka 2017, 16). Vapaaehtoistyötä sekä vapaaehtoistoimintaa käytetään usein samaa tarkoittavina synonyymeinä. Tässä työssä käytän vapaaehtoistoiminnan sekä vapaaehtoistyön määritelmiä seuraavasti: Vapaaehtoistoiminta on organisaation toimintaa, ja vapaaehtoistoiminnasta puhuttaessa käsittelen vapaaehtoistyötä organisaation näkökulmasta. Vapaaehtoistyöstä puhuttaessa taas käsittelen vapaaehtoisia ryhmänä tai yksilönä ja heidän syitänsä osallistua toimintaa sekä yksilön kokemaa merkityksellisyyttä vapaaehtoistoiminnassa.

Vapaaehtoisuudesta puhuttaessa jäämme usein kiinni termiin palkattomuus. Palkattomuus ei itsessään tee toiminnasta vapaaehtoistyötä. Edellisessä kappaleessa lainasin Pessin ja Oravasaaren määritelmää vapaaehtoistyölle, mutta omien havaintojeni mukaan määritelmästä uupuu eräs olennainen asia. Vapaaehtoistyö ei saa korvata palkkatyötä tai olla verrannollinen palkkatyöhön. Monet järjestöt sekä yhdistykset kompuroivat toimintansa toteutuksessa yrittäessään korvata työntekijäresursseja vapaaehtoisvoimin. Suomen Kennelliitossa vapaaehtoistyön määritellään omaehtoisena toimintana, kaikilla hallinnon tasoilla. Kennelliitossa on monen tasoisia vapaaehtois-toimintoja. Mikään Kennelliiton vapaaehtoisuusto ei korvaa työntekijöiden tekemää työtä, vaan kaikki vapaaehtoistehtävät ollaan muotoiltu niin, että vapaaehtoisen työ

ei korvaa palkkatyötä. Kennelliitossa vapaaehtoisille voidaan maksaa palkkioita sekä korvauksia heille aiheutuneiden kulujen kattamiseksi.

Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset toteuttavat toimintaa palvelutuotannollisin perustein, koska valtio ei kykene edistämään tämän kaltaisia palveluja. Vapaaehtoistyö mielletään yksilön tai ryhmän tekemäksi hyväksi työksi isomman ryhmän tai yksilön hyväksi. Vapaaehtoistyö on kuitenkin laajempi kokonaisuus, jossa ihminen parantaa omaa hyvinvointiaan toiminnalla yhteisössä, jossa hän jakaa omaa osaamistaan muiden hyväksi. (Tenhunen & Porkka 2017, 17.) Vapaaehtoistyötä tehdään monenlaisista intresseistä kuten palvelujen edistämiseksi, jonkun tietyn kohderyhmän edun ajamiseksi sekä poliittisen muutoksen vuoksi. (Seppo 2013, 8.)

Vapaaehtoistoiminta on merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa, jota tuottaa pääasiassa kolmas sektori sekä seurakunnat. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen koetaan olevan kansalaisoikeus. Vapaaehtoistoiminnan on ajateltu aiemmin olevan toimintaa, johon kuka tahansa voi osallistua omista taidoistaan riippumatta. Nykyisin vapaaehtoistoiminta on kehittynyt siihen suuntaan, että vapaaehtoistoimintaan osallistuvalla pyritään luomaan yksilölle sopivia vapaaehtoistehtäviä hänen omien taitojensa mukaisesti (Laimio 2010, 6).

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan lähtökohtana on, että jokainen voi osallistua toimintaa omilla tiedoillaan ja taidoillaan. Jokainen toimintaa mukaan tuleva käy koulutuksen, jonka laatustandardista vastaa kaverikoiratyöryhmä. Jokaisen alueellinen toimintaryhmä määrittelee sisältään mahdolliset erityistehtävät henkilöille, joilla on erityistaitoja. Esim. Jotkut ryhmät ovat esimerkiksi ottaneet tavoitteekseen lisätä näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa.

3 OSALLISTUMISESTA OSALLISUUTEEN VAPAAEHTOISTOIMINNASSA

Moni järjestö etsii ratkaisuja vapaaehtoisten sitoutumiseen, kuten myös Kennelliitto. Olennaista on muuttaa koordinoivan tahon ajatusta siten, että ei puhuta yksilön sitoutumisesta vaan tarkastellaan yksilön yhteisön kiinnittymistä. Vapaaehtoistoiminta kärsii oleellisesti, jos vapaaehtoisten toiminnalla pyritään korvaamaan palkkatyötä. Jos toiminnalla pyritään korvaamaan palkkatyötä, kärsii toiminnan autonomia sekä tasavertaisuus oleellisesti ja toiminta ei täytä vapaaehtoistoiminnan määritelmää (Marjovuori 2014, 141). Vapaaehtoistoiminnan koordinoivan tahon on turha haalia suurta vapaaehtoismassaa vapaaehtoistoimintaansa. Olennaista tulevaisuuden kannalta on se, kuinka hyvin nykyiset vapaaehtoiset kiinnittyvät vapaaehtoistoimintaan. Kiinnittyminen vapaaehtoistoimintaan koostuu monista erilaisista subjektiivisista tuntemuksista yhteisöä kohtaan. Marjovuon mukaan Vapaaehtoisten kiinnittymiseen liittyviä teemoja ovat toiminnan eettisyys, positiivisuus, elämyksellisyys, yksilöllinen kasvu ja kehitys sekä aktiivisuus. (Mt, 4.) Edellä mainitut tekijät ovat erityisen merkittäviä vapaaehtoistoimintaan kiinnittymisessä sekä toiminnan vetovoimaisuudessa. Vuorovaikutus koetaan vapaaehtoistoiminnassa motivoivana teemana, joka mahdollistaa oppimisen sekä elämyksellisyyden. (Mt, 145.) Ilman kunnollista kiinnittymistä yhteisöön yksilö irtaantuu toiminnasta, koska toiminnalla ei ole elämää rikastuttavaa vaikutusta. Seuraavat luvut käsittelevät miten sosiaalipedagoginen ajatussuuntaus linkittyy Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan.

3.1 Osallistujasta toiminnan keskiöön

Osallisuutta voidaan käsitellä kahdella tavalla, sosiaalisena tuntemuksena tai osallistumisen summana. Osallisuutta voidaan tarkastella sosiaalisena tuntemuksena yksilön subjektiivisena kokemuksena, joihin vaikuttavat yksilön mahdollisuus toimia sekä vaikuttaa yhteisössä. (Harju 2004b.) Kun osallisuutta käsitellään sosiaalisesta kontekstista, on otettava huomioon, että yksilön on kiinnityttävä yhteisöön. Osallisuutta kokeakseen yksilön on saavutettava turvallinen asema yhteisössä. Sosiaalista osallisuuden tunnetta on vaikea kokea ilman yhteisöä, näin esimerkiksi työelämästä syrjäytyneellä on paljon suurempi mahdollisuus olla tuntematta sosiaalista osallisuutta elämässään, kuin työssäkäyvällä. (Paananen 2017.)

Käsiteltäessä osallisuutta osallistumisen summana kiinnitetään huomiota yksilön tekemään toimintaan. (Mt.) Tätä osallisuuden mittaustapaa käytetään paljon esimerkiksi julkisten palveluiden piirissä, kuten vankeinhoidon palveluissa sekä työllistymispalveluissa. Esimerkiksi Minna Laitila toteaa, että potilaan mahdollisuus osallistua omien palveluiden toteuttamiseen on tapa edistää potilaan osallisuutta sosiaali- ja terveysalalla. (Laitila 2010, 7.) Osallisuutta osallistumisen summana tarkastellaan yksilön toimina, jossa harrastuneisuus, aktiivinen kansalaisuus, vapaaehtoistoiminta sekä vaikuttaminen omiin ja muiden asioihin nähdään omiaan osallisuutta edistävinä teemoina. (Laitinen & Nurmi 2004.) Osallisuus on sosiaalinen subjektiivinen tuntemus ryhmään kuulumisesta sekä mahdollisuudesta vaikuttaa yhteisön vallitseviin käytänteisiin, henkilökohtainen osaamiskehykseni perustuu sosiaalipedagogiseen viitekehykseen, jossa ryhmää tulkitaan aina suurempana kokonaisuutena, kuin osiensa summana. Harjun mukaan aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan yksilön toiminnallista panosta ja sitoutumista yhteiskunnan eri toimintoihin, kuten vapaaehtoistyöhön, vaikuttamistyöhön, luottamustehtäviin ja valmiutena sekä konkreettisina toimina laajemman yhteisön eduksi. (Harju 2004a.) Aktiivisuus vapaaehtoistoiminnassa voi mahdollistaa osallisuuden tunteen, mutta ei itsessään ole osallisuutta. Moni vapaaehtoistoiminnassa sekä työelämässä aktiivinen ei koe olevansa ryhmässä vaikuttava ja arvostettu jäsen.

Osallisuuden termin häilyvyyden vuoksi olen selvittänyt ennen opinnäytetyöni aloittamista opinnäytetyön tilaajalta, Suomen Kennelliitolta miten osallisuus heidän toiminnassaan koetaan. Osallisuus Kennelliiton vapaaehtoistoiminnassa tarkoittaa halua sitoutua kennelliiton toimintaan. Osallisuus Kennelliiton vapaaehtoistoiminnassa on toimintaan kiinnittymistä sekä Kennelliiton toiminnan edistämistä osana vapaaehtoisryhmää. Vapaaehtoisryhmiä ovat esimerkiksi hallitus, kaverikoiraryhmät ja toimikunnat. Osallisuuden käsite Suomen Kennelliitossa käsittää vapaaehtoisten tasa-vertaisuuden lisäksi mahdollisuuden vaikuttaa toimintaprosesseihin (Pirinen & Niemelä 2018, haastattelu).

Jotta yksilö pystyy kokemaan osallisuutta ryhmässä ja sen toiminnassa, tulee yksilön ensin osallistua toimintaan. Osallistuminen ei ole itseisarvo osallisuudelle, mutta

osallistuminen on välttämätöntä osallisuuden kokemukselle. Osallistuminen voi tapahtua tuetusti, tai henkilön omasta tahdosta osallistua toimintaan (Nuorisoseurojen osallisuusportaat 2016).

Osallistumisen peruspilareina ovat vastavuoroisuus, eli antaminen sekä saaminen. Vastavuoroisuudella tarkoitetaan vapaaehtoisen mahdollisuutta antaa omaa osaamistaan, aikaa sekä vaivaansa yhteisen päämäärän tavoittelemiseksi osana ryhmää tai yhteisöä saamalla itse elämää rikastuttavia kokemuksia (Nylund & Yeung 2005, 107). Kaverikoiraohjaajat liittyvät automaattisesti alueensa kaverikoiraryhmään ja he saavat ryhmästä tukea sekä linkittyvät selkeämmin alueelliseen ryhmään, jolloin heillä on mahdollisuus kokea yhteisyyttä sekä osallisuutta alueensa kaverikoiraryhmässä. Lukukoiraohjaajat toimivat toistaiseksi yksin, jolloin heidän linkittyminen mihinkään ryhmään on haastavampaa. Nylundin sekä Yeungin mukaan vapaaehtoistoiminnan merkitys vapaaehtoiselle voi olla rahallista korvausta, hyvää oloa, ryhmään kuulumista tai melkein mitä vain, koska jokaisella on yksilölliset motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan. (Nylund & Yeung 2005, 107.) Kennelliiton kaverikoir- sekä lukukoiratoimintaan vapaaehtoiset tulevat omasta tahdostaan, toimintaa kuitenkin markkinoidaan pääsääntöisesti sellaisissa paikoissa, jossa on mahdollista kohdata vartenotettavia vapaaehtoisia.

Vapaaehtoisten nostaminen toiminnan keskiöön, on ehdottoman tärkeää toiminnan jatkuvuuden sekä kehittymisen kannalta. Kaverikoir- ja lukukoiratoiminta toimii vain vapaaehtoistyöntekijöiden ansiosta, koska henkilöstöresursseja kaverikoir- ja lukukoiratoimintaan on yksi henkilötyövuosi. Olennaiseen osaan vapaaehtoistoiminnassa nousee vapaaehtoistyöntekijöiden rooli, ja heidän toimintansa jatkuvuus. Toiminnassa on pystyttävä nostamaan vapaaehtoiset toiminnan keskiöön siten, että heidän osaamisestaan pidetään huolta aktiivisella kouluttamisella sekä heille annetaan työkaluja osallisuuteen, esimerkiksi päätöksiä tehdessä. (Nuorisoseurojen osallisuusportaat 2016.) Nuorisoseurojen osallisuusportaat ovat opinnäytetyön kokoava tarkasteluviitekehys, voit lukea lisää kokoavasta tarkastelusta luvussa 6.

3.2 Yhteisöön kuuluminen

Osallistuminen, osallisuus sekä yhteisöön kuuluminen on nykyisen yhteiskuntamme keskeisiä keskustelunaiheita. Osallisuuden ajatellaan perinteisesti julkisella sektorilla olevan ihmisen kiinnittymistä yhteiskuntaan tai muuhun yhteisöön, kuten koululaitokseen tai työelämäään. (Keskinen & Vuori 2012, 11.) Osallisuus kuitenkin viittaa tekemiseen, osallistumiseen sekä yhteisöön. Osallisuus voidaan nähdä myös mahdollisuutena tai haluna vaikuttaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piirissä osallisuus nähdään mahdollisuutena vaikuttaa omaan hoitoonsa tai kuntoutuspolkuunsa. (Laitila 2010, 7.) Osallisuuden edistäminen on, Suomen sekä Euroopan unionin keskeinen tavoite. Osallisuus on laaja-alainen termi, ja se antaa mahdollisuuden tutkia termiä monesta teoreettisesta viitekehyksestä, jolloin sitä voidaan käyttää hyvin monenlaisissa yhteyksissä. (Era 2013, 12.) Tämä opinnäytetyön tulokulma osallisuuteen on sosiaalipedagoginen, lisää sosiaalipedagogisesta tulokulmasta luvussa 3.5.

Osallisuutta voidaan tarkastella sosiaalipedagogisesta viitekehyksestä, jolloin yksilön tarpeita tarkastellaan suhteessa ryhmään. Sosiaalipedagogisessa osallisuuden tarkastelussa määritellään ryhmälle tai yksilölle tavoitteita. Tavoitteet voivat olla yksilöllisiä, kuten arjen hallinnan tukeminen. Tavoitteiden ollessa ryhmäkohtaisia, tarkastellaan koko ryhmän merkitystä yksilöön. Tällöin ryhmän tavoite voisi olla terveiden käytösmallien opetteleminen (Nivala & Ryyänen 2013, 11). Sosiaalipedagogiikan keskeisiä tavoitteita on integroida ryhmiä sekä yksilöitä yhteiskuntaan sekä mahdollistaa heille turvallinen ympäristö haastaa itseään sekä onnistua. (Kurki 2002, 36.)

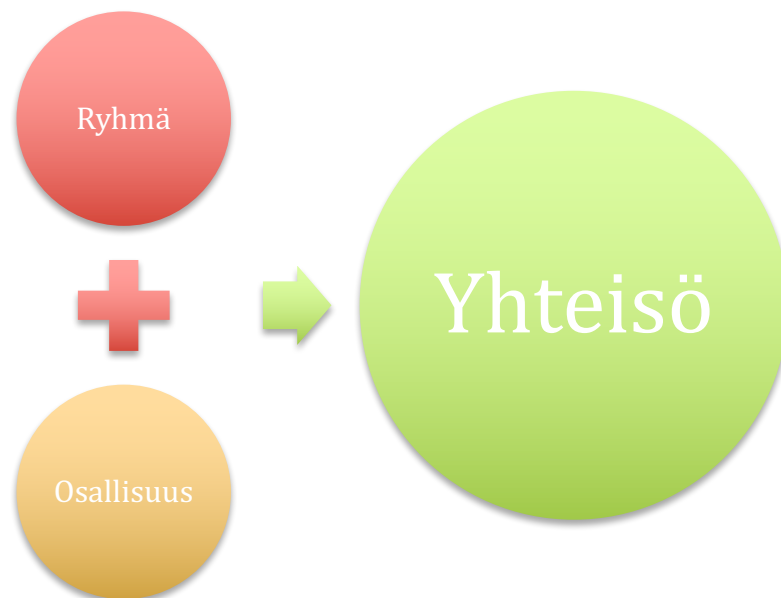
Sosiaalipsykologian viitekehyksestä osallisuus käsitteenä mielletään taas yksilön ja ryhmän välisenä suhteena, eli vuorovaikutuksena ryhmän sekä yksilön välillä. Sosiaalipsykologinen tulokulma osallisuuteen käsittelee erilaisten ryhmien muodostamaa yhteiskuntaa. Sosiaalipsykologinen tulokulma tarkastelee ryhmän vaikutusta mm. yksilön minäkuvaan (Ahokas, Ferchel, Hankonen 2017, 91-96). Opinnäytetyö ei käsittele vapaaehtoisuutta sosiaalipsykologian viitekehyksestä, koska Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, jossa ei tarvita erityistä osaamista. Sosiaalipsykologinen toiminta vaatii ammatillista erityisosaamista, mitä kaikille avoimessa vapaaehtoistoiminnassa ei voida vaatia.

Kun pohdimme ryhmien toimintaa, pitää meidän ottaa huomioon, että perustuuko ryhmän toiminta veloitettuun olemassaoloon, vai vapaaehtoiseen jäsenyyteen. Sosi-aalipedagogisessa tulokulmassa toimintaan mukaan lähtemisen motiivi ja merkitys tulee yksilön sisäisestä halusta edistää toimintaa ja kuulua yhteisöön. Hierarkkiset rakenteet voivat johtaa toimintaa, jossa vapaaehtoiset eivät kiinnity ryhmään. Järjestötyön rikkaus on rakenne, joka mukautuu toiminnan sekä vapaaehtoisten tarpeiden mukaisesti (Marjovuori 2014, 26).

Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminta on vertaistoimintaa, jossa vertainen eli vapaaehtoinen tuottaa toimintaa toiselle vertaiselle eli asiakkaalle. Hokkanen määritelmän mukaan vertaistoiminnaksi voidaan mieltää kaikki sellainen toiminta, missä tekemisen kohde sekä tekijä ovat vastavuoroisessa asemassa. Olennaista vertaistoiminnassa on, että vuorovaikutuksessa olevat henkilöt ovat tasavertaisessa asemassa suhteessa toisiinsa. Esimerkiksi lääkäri ei voi olla potilaalle vertaistoinen, koska lähtökohtana on, että lääkärillä on suuremmat tiedot henkilön terveydentilasta, kuin toisella osapuolella (Hokkanen 2014, 25).

Oma ajatteluni ryhmään kuulumisesta perustuu Maslown tarvehierarkiaan, jossa fyysiset kehon tarpeet ovat ihmisen tärkeimmät rakennuspalikat elämään. Fyysiset tarpeet ovat kehosta nousevia tuntemuksia, kuten nälkä ja jano. Fyysiset tarpeet voidaan täyttää riittävällä ravinnolla sekä esimerkiksi terveydenhuollolla. Fyysisten tarpeiden jälkeen ihmisellä on tarve turvallisuuteen, tai tunteeseen turvallisuudesta. Kolmanneksi tärkeimmäksi asiaksi Maslown tarvehierarkiassa määritellään ryhmä tai yhteisö. Ryhmällä voidaan tarkoittaa kouluryhmää tai esimerkiksi perhettä. Ryhmällä ei juurikaan ole merkitystä, vaan yksilön tuntemukset hyväksytyksi tulemisesta, välittämisestä, arvostuksesta sekä luottamuksesta ovat erityisen tärkeitä täyttämään yksilön ryhmään kuulumisen tunnetta. Tarvehierarkian neljäs porras on arvostuksen tunne, jossa yksilö kaipaa arvostusta toisilta ihmisiltä, tämän tarve voidaan täyttää muodostamalla jo aiemmilla portailla syntyneistä ryhmistä yhteisöjä, joissa jokainen jäsen kokee osallisuutta. Viimeisellä, eli viidennellä tasolla hierarkian mukaan tulevat yksilön tarpeet itsensä toteuttamisesta sekä kouluttamisesta, joiden mahdollistaminen ovat omiaan edistämään kiinnittymistä vapaaehtoistoimintaan (McLennan 2013, 3).

Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset ovat yleisesti fyysisesti hyvinvoivia sekä he eivät joudu pelkäämään omasta turvallisuudestaan tai esimerkiksi toimeentulostaan liiallisesti. Kun vapaaehtoisten fyysinen- sekä turvallinen tarve täyttyvät ovat vapaaehtoiset tarpeeksi kyvykkäitä kiinnittymään Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan ryhmiin. Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminta muodostaa rakenteellisesti ryhmiä, jotka täyttävän vapaaehtoisen sosiaalista tarvetta kuulua ryhmään. Osallisuus ryhmien toiminnassa mahdollistaa ryhmien kehittymisen yhteisöiksi, osallisuudella on suora vaikutus täyttää neljännen portaan tarve yksilöllisestä arvostuksen tunteesta. Yhteisön mahdollistaman elämää rikastuttava vaikutus kiinnittää vapaaehtoisia toimintaan erityisen tiiviisti. Osallisuus yhteisön sisällä mahdollistaa turvallisen ympäristön totuttaa sekä kehittää itseään, turvallisen yhteisöllä on merkittävä vaikutus vapaaehtoisten kiinnittymiseen. Turvallinen yhteisö mahdollistaa yksilöllisen vastuunottamisen yhteisön sisällä, vastuunottaminen täyttää hierarkian viidennen portaan, jossa yksilöllä on mahdollisuus kehittää itseään. Jokaisen hierarkian portaan täytyminen edistää vapaaehtoisten kiinnittymistä yhteisöön, mitä vahvemmin portaiden teemat täyttyvät sitä vahvempaa on yksilön yhteisöön kiinnittyminen.

(Kuvio 3 Ryhmän muodostuminen yhteisöksi)

Vapaaehtoisryhmään kuulumisen voi vastata yksilön sosiaalisiin puutteisiin, kuten yksinäisyyteen. Vapaaehtoistoimintaan kiinnittyminen sosiaalisten puutteiden vuoksi

voi kertoa laajemmasta psyykkisestä sairaudesta, tai vain sosiaalisen pääoman puutteesta. Erityisen vakava tilanne on, jos vapaaehtoinen pyrkii tyydyttämään oloaan vapaaehtoistoiminnan kautta. Tämän kaltainen käytös saattaa vaikuttaa negatiivisesti koko vapaaehtoistoimintaan. Pääsääntöisesti vapaaehtoistoimintaan kiinnittyy kuitenkin sosiaalisesti kyvykkäitä henkilöitä, joiden sosiaalinen pääoma on riittävä toimimaan ryhmässä (Rissanen & Puumalainen 2016, 4). Yhteisöön kiinnittyminen tarvitsee luottamuksen sekä yhdenvertaisuuden lisäksi ryhmälle yhteiset tavoitteet ja säännöt, joiden laadinnassa jokaisen yhteisöön jäsenen pitäisi olla mukana. (Kangaspunta, Aro, Saastamoinen 2011, 250.)

Kiinnittyminen vapaaehtoistoimintaan vaatii ryhmän joka osittain vastaa yksilön tarpeeseen ryhmään kuulumisesta. Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittymisen kehittämisessä on otettava huomioon, että yhteisöä ei voi syntyä ilman ryhmää. Pohdittaessa sanaa yhteisö, viittaa se ryhmään sekä ryhmän tavoitteelliseen vuorovaikutussuhteeseen. Sana yhteisö merkitsee ryhmää, johon ihminen tuntee kuuluvansa vapaaehtoisesti, lisäksi ryhmän tavoitteena on edistää jäsentensä hyväksymiä tavoitteita siten, että toiminnan sekä resurssien päätösvalta on yhteisöllä. (Lehtonen 1990.)

3.3 Yhteisön toimintaan vaikuttaminen ja kiinnittyminen

Vaikuttamiseen vaaditaan, että yksilö osallistuu toimintaan, koulutuksiin sekä hänelle mahdollistettuihin toimintoihin, jos yksilö ei osallistu ryhmän toimintaan on hänen mahdollisuutensa vaikuttaa toimintaan hyvin rajalliset. Oleellista osallistumisen käsitteessä on mahdollistaa osallistuminen kaikille toiminnasta kiinnostuneille sekä toiminnassa mukana oleville (Iivonen 2011, 19).

Halu muutokseen, sekä päätösten valmistelu ovat vaikuttamiseen oleellisesti vaikuttavia tekijöitä. Jos päätöksen tekijät eivät ole valmiita muutokseen tai eivät koe sitä tarpeelliseksi on ryhmän hyvin vaikea saada omaa mielipidettään kuuluville, paitsi jos ryhmän yhteinen kanta on, ettei muutosta juurikaan tarvita voi tilanne olla positiivinen. Oleellisesti muutoksen halun linkittyy päätösten valmistelemiseen sekä sen prosessit. Jos päätöksiä ei valmistella siten, että kaikkia toiminnan tasoja kuullaan, ja

päätös uudistuksesta tehdään ilman koko yhteisön hyväksyntää aiheuttaa päätös vastarintaa. Päätöksen valmistelun prosessissa oleellista on valtaa käyttävien henkilöiden toimet ryhmän osallistumisen sekä kaikkien yhteisön jäsenten vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi.

Järjestöt usein jäävän siihen uskoon, että vapaaehtoistyö ei saisi olla tavoitteellista. Tavoitteettomuus on luonut vapaaehtoistyölle kuilun, jossa vapaaehtoistoimintaa tehdään sellaisin askelmerkein, joiden olemassaoloa ei ole pohdittu tai niiden olemassaololle ei ole syitä. Tavoitteettomuuden suora vaikutus on yksilöiden ja ryhmien päämäärättömyys, joka johtaa toiminnan eriytymiseen ja toimijoiden halun lopettaa vapaaehtoistyö (Syvänen 2003, 253). Anne Viljasen mukaan vapaaehtoistoiminnan ei tarvitse olla tavoitteetonta, mutta olennaista on, että kaikki yhteisön jäsenet pääsevät mukaan tavoiteasetteluun, jolloin vapaaehtoiset ovat valmiita ylittämään yhdessä esteitä sekä ratkaisemaan yhteisiä haasteita. (Viljanen 2012, 17.)

Valta sekä sen käyttäminen linkittyvät yksilön kokemaan vaikuttamisen tunteeseen sekä yksilön realistiseen mahdollisuuteen vaikuttaa. Valta tuo mukanaan vastuuta, vastuu voi olla toiminnallista, tai taloudellista. Vallan tuoma vastuu tuo henkilölle velvollisuuksia vastata jonkun toiminnan toteutumisesta tai toimintaa toteuttavan tahon taloudesta. Vastuullisten henkilöiden on otettava huomioon, että heidän tekemillä päätöksillä on erittäin suuri vaikutus isomman ihmismäärän toimintaan. Valtaa käyttävillä henkilöillä on todella merkittävä vastuu ryhmän jäsenten vaikuttamisen mahdollistamisessa. Valtaa käyttävät henkilöt voivat omalla toiminnallaan heikentää tai jopa tuhota täysin ryhmän jäsenten mahdollisuudet vaikuttaa. Järjestöissä sekä yhdistyksissä päätäntävaltaa käyttävät vapaaehtoiset luottamushenkilöt kollektiivina, jolloin vastuu sekä valta ovat kollektiivilla, ei yksittäisillä henkilöillä. Järjestössä vastuuta ei voi siis kantaa vain yksittäiset toimijat tai työntekijät, vaan vastuuta on jaettava kaikille hallinnon tasoille. Osallistava toiminta sopii järjestöjen yhteisvastuulliseen toimintamalliin, koska näin kaikki toiminnan tasot pääsevät mukaan päätöksentekoon ja heidän osaamisensa kehittyy samanaikaisesti (Harju 2004b).

Kaverikoir- ja lukukoiratoiminnassa valtaa käyttävät ovat ryhmissään johtavassa asemassa. Tämänkaltaisia luottamushenkilöitä ovat alueellisten toimintaryhmien yhteyshenkilöt, kaverikoiravastaavat sekä kaverikoiratyöryhmän puheenjohtaja. Kaikilla edellä mainitut luottamushenkilöt ovat erityisessä asemassa suhteessa muuhun ryhmään. Vaikka vastuu jaetaan kollektiivisesti, on ryhmää koordinoivat tai johtavat henkilöt valtaa pitävässä asemassa, koska heillä on erityiset tiedot ryhmän toiminnasta sekä ylipäänsä toiminnan toteutumisesta verrattuna muuhun ryhmään. Kollektiivinen vastuu ja valta ovat merkityksellinen osa järjestöjen johtamista sekä yksilöllistä oppimista, jokaisella vapaaehtoisella tulee olla samat tiedot sekä riittävät taidot päätöksenteossa, jotta kollektiivinen päätös pystytään tekemään. (Hakkarainen 2005, 16.)

Ihmiselle ryhmän merkitys perustuu merkityksen antamiseen, kun jokin toiminta tai asia saa yksilön tuntemaan itsensä merkitykselliseksi. (Rissanen & Puumalainen 2016, 5.) Tässä opinnäytetyössä merkityksellistä on, selvittää miten vapaaehtoistoiminnan muodostamista ryhmistä muodostetaan yhteisöjä. Kun mietitään sanoja ryhmä ja yhteisö on niiden kaiku hyvin erilainen. Ryhmä viittaa yhteisöpedagogin ammatillisen osaamiskehityksen perusteella jonkinlaiseen porukkaan ihmisiä, joilla ei ole suurta intressiä olla toistensa kanssa vuorovaikutuksessa. Yhteisö sanana taas viittaa positiivisesti latautuneeseen ja jopa tavoitteelliseen kollektiiviin, kuten työyhteisö. Lehtosen mukaan yhteisö käsite muodostuu ryhmän sekä yhteisyyden käsitteistä, eli ryhmän vuorovaikutuksesta syntyvään subjektiiviseen yhteisyyden tunteeseen sekä kollektiivisesti tunnettuun yhteisöllisyyteen. (Lehtonen 2016.) Palautteen saaminen sekä palautteen antaminen ovat erityisen tärkeitä elementtejä yhteisön toimintaan kiinnittymisessä. Yksilön on saatava palautetta omasta toiminnastaan, omasta panoksestaan yhteisön eteen ja omasta vapaaehtoistyöstään. Palautteen antaminen sekä saaminen ovat osa vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyyden antamista sekä kiinnittymisen edistämistä (Tennilä, Karreinen, Halonen 2010, 81).

Vapaaehtoistoiminnassa yleisesti kerätään paljon palautetta, mutta sen hyödyntäminen toiminnan kehittämiseksi on hyvin vaillinaista. Vapaaehtoisille on mahdollistettava palautteen antaminen sekä vastaanottaminen, jotta riittävä vuorovaikutus on

mahdollinen yhteisössä (Tennilä, Karreinen, Halonen 2010, 81). Vuorovaikutuksellinen palautteenantaminen sekä käsitteleminen ovat erityisen merkityksellistä vapaaehtoisen motivaation ylläpitämiseksi, palautteen on ohjattava vapaaehtoista vähitellen ohjautumaan toimintaan sekä henkilökohtaiseen oppimiseen. (Kuosmanen & Törmä 2018, 9.) Mitä monipuolisemmat palautteenkeruuprosessit ovat, sitä enemmän yhteisö ja sen jäsenet voivat palautetta hyödyntää toimintansa kehittämiseksi. Ihmisen suhtautuminen toimintaan luo tilanteita, joissa yksilön on vaikea ottaa palautetta vastaan, tällaisissa tilanteissa on mahdollistettava vastavuoroinen palautteenanto, jossa kaikki osapuolet tulee kuulluksi. (Juntunen, Ruotsalainen, Tuomikoski, Kääriäinen 2016, 128.) Vapaaehtoistoiminnassa helposti syntyy illuusio siitä, että kaikki on hyvin ja mitään kehitettävää ei ole, kun kaikki toiminta etenee suunnitellusti, ja kukaan ei kritisoi toimintaa (Tennilä, Karreinen, Halonen 2010, 81). Toimintatapa, jossa kielletään kehittämistarve saattaa vaikuttaa vapaaehtoistoimintaa negatiivisesti.

Yhteisöön kiinnittyminen vaatii yhteisön yhdessä määrittelemän, tavoitteen tai tarpeen. Päämäärän, tavoitteiden sekä tarpeen muodostuminen on yhteisökohtainen prosessi. Esimerkiksi vammaisjärjestön vapaaehtoistoiminnan yhteinen tarve, päämäärä tai tavoite vammaan, sairauteen tai johonkin niiden ympärillä vaikuttaviin asioihin (Marjovuori 2014, 16). Kuten Tenhunen ja Porkka toteavat, niin yhteisö on positiivisesti latautunut termi tavoitteelliselle ryhmälle, johon jokainen yksilö kuuluu omasta halustaan ei yhteisön pakosta. (Tenhunen & Porkka 2017, 17.) Koska yhteisöön kuulutaan omasta tahdosta, on siihen kiinnittyminen vapaaehtoistoiminnan jatkuvuuden näkökulmasta erityisen merkityksellistä. Kennelliiton kaverikoira- ja luku-koiratoiminta koostuu yhteisöistä tai ryhmistä tai useammasta yhteisöstä ja ryhmästä. Ilman vahvaa kiinnittymistä yhteisöihin vapaaehtoistoimintaa ei pystyittäisi järjestämään.

3.4 Tasavertaisuus vapaaehtoistoiminnassa

Tasavertaisuuden teoreettinen viitekehys pohjautuu tasavertaisiin yhteiskuntarakenteisiin, joka on globaalisti hyvinvointivaltion yksi keskeisimpiä elementtejä. Tasavertaisilla yhteiskuntarakenteilla tarkoitetaan, että jokaisella on yhtäläinen mahdollisuus edistää omaa yhteiskunnallista asemaa ja pyrkimyksiään (Kantola, Nousiainen, Saari 2012, 31). Järjestöjen olemassaolo korostuu yhteiskunnallisten muutosten aikana, koska järjestöjen tehtävä on edustaa jäsenistöään tai kaikkia tietyssä asemassa olevia ihmisiä. (Peltosalmi, Hakkarainen, Särkelä, Eronen 2012, 19.) Järjestöt edistävät Suomessa yhdenvertaisuutta, kuten vammaisjärjestöt ajavat yhdenvertaisuutta erilaisten rajoitteiden omaavien ihmisten arjen helpottamiseksi, kun taas ammattiyhdistykset edistävät tiettyjen alojen työntekijöiden etua. Kennelliiton tehtävänä on edistää suomalaisten koirien, koiranomistajien sekä vastuullisten kasvattajien asemaa. Tämä opinnäytetyö selvittää vapaaehtoistoiminnan kiinnekohtia, joiden avulla järjestöt voivat edistää tasavertaisuutta vapaaehtoistoiminnan sisällä.

Tasavertaisuus on osa suomalaista hyvinvointivaltiota määrittävä tärkeä termi sekä toimintapa. Poliittisella ja juridisella tasavertaisuudella tarkoitetaan ihannetta sosiaalisesta yhdenvertaisuudesta, eli kaikkien yhdenvertaisesta asemasta lain ja yhteiskunnan silmissä. (Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325, 4§.) Esimerkiksi Suomessa on määritelty perustuslakiin pyrkimys sosiaalisesta yhdenvertaisuudesta, joka onkin yksi hyvinvointivaltion peruspilari. (Perustuslaki 1999/731, 6§.) Sosiaalinen yhdenvertaisuus antaa mahdollisuuden kaikille toimia, sekä mahdollisuuden vaikuttaa ja olla osallinen. (Kantola, Nousiainen, Saari 2012, 33.) Järjestön sisäistä yhdenvertaisuutta emme voi pohtia ainoastaan juridisena tasavertaisuutena, koska juridisesti tasavertaisuus on hyvin paljon suppeampaa, kuin vapaaehtoistoimintaan kohdennettu tasavertaisuus.

Erityisen tärkeää tasavertaisuuden toteutumisessa järjestöissä on kollektiivisen vastuun. Kollektiivisella vastuulla tarkoitetaan esimerkiksi hallituksen tai työryhmän yhteistä vastuuta, kollektiivisen vastuun kantaa kollektiiviin kuuluvat jäsenet yhdessä. (Kotola 2008, 45.) Kollektiivinen vastuu muodostuu haasteeksi erityisesti silloin, kun

ryhmä ei ole muodostunut yhteisöksi. Näin voidaan olettaa, että kaikki ryhmän jäsenet eivät voi vaikuttaa tehtyihin päätöksiin yhdenvertaisesti, mutta kaikki kantavat vastuun.

Karreinen, Halonen sekä Tennilä kirjoittavat vapaaehtoistehtävien muotoilun on erittäin tärkeänä osa vapaaehtoisten kiinnittymistä. Heidän mielestään jokaisen vapaaehtoisen tulee kokea merkitys vapaaehtoistoiminnassa. Merkityksen luomisessa olennaisessa osassa on vapaaehtoistehtävien muotoilu selkeisiin kokonaisuuksiin. Vapaaehtoisen on helppo ymmärtää oma roolinsa sekä omat vastuunsa, kun toiminta on selkeästi muotoiltu (Tennilä, Karreinen, Halonen 2010, 11). Rajaniemi pohtii tutkimuksessaan järjestötoiminnan sosiaalisia suhteita, joilla on suuri merkitys toimintaan kiinnittymisessä. Huonot sosiaaliset suhteet vaikuttavat negatiivisesti toimintatapoihin. Merkittävää on, että jokainen yhteisön jäsen ymmärtää oman asemansa sekä merkityksensä yhteisössä (Rajaniemi 2009, 27). Kaverikoiraja lukukoiratoiminnan piirissä vapaaehtoiset eivät juurikaan tiedä omaa rooliaan tai sen merkitystä Kennelliitolle tai kennelpiireille. Epäselvyys omasta asemastaan sekä roolista on johdantanut turhiin konflikteihin toiminnan sisällä, ja jos näihin kiinnittymisen haasteisiin ei pystytä vastaamaan voi toiminta jopa lamaantua sisäisiin erimielisyyksiin heikon kiinnittymisen johdosta.

Palaan Karreisen ja Halosen lausuntoon siitä, että vapaaehtoistoiminta pitää muotoilla siten, että jokaisella on mahdollisuus olla mukana vapaaehtoistoiminnassa siten, että kokee toiminnan olevan hänelle merkityksellistä. Vapaaehtoistoiminnan selkeällä muotoileminen voidaan määritellä tasavertaisuutena. Erinomainen toiminnan muotoilu tavoittaa entistä isomman osan potentiaalisista vapaaehtoisista. Jos järjestö muodostamaa selkeitä vapaaehtoistoiminnan kokonaisuuksia, on järjestön toiminta tasavertaisempaa, ja yksilön on helpompi kiinnittyä toimintaan (Tennilä, Karreinen, Halonen 2010, 11).

3.5 Sosiaalipedagogiikka

Olen vuonna 2014 laatinut aiemmissa opinnoissani opinnäytetyön ”Sosiaalipedagoginen hevostoiminta osana kehitysvammaisen arjenhallintaa”, lisäksi työskentelin vuosina 2012-2015 erään sosiaalipedagogista hevostoimintaa kehitysvammaisille tuottavassa yhdistyksessä. Ymmärsin tätä opinnäytetyötä laatiessani, että koko ammatillinen identiteettini perustuu sosiaalipedagogiselle ajattelumallille.

Sosiaalipedagogiikka on opintosuuntaus, jossa pyritään edistämään yksilön kasvua sekä ihmisten välistä luontaista kohtaamista. Kohtaamisen taustalla ovat tavoitteet yhteisyyden tunteesta, omaan ympäristöön vaikuttamisesta ja yksilöllisestä kasvusta sekä kehityksestä osana yhteisöä. Sosiaalipedagogiikan keskeisiä tavoitteita ovat yksilön minäkuvan edistäminen, oppimisen mahdollistaminen sekä vuorovaikutussuhteiden luoman vastavuoroisuuden lisääminen, vahvistamalla ihmisten keskinäistä kunnioitusta sekä välittämistä. Sosiaalipedagogiikan mahdollistamiseksi vaaditaan yhteisön aitoa jäsenyyttä. Sosiaalipedagogiikan perimmäinen idea on mahdollistaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja yksilöllinen kasvu sekä kehitys osana yhteisöä. Sosiaalipedagoginen viitekehys mahdollistaa yhteisön sisällä tasavertaisen kohtelemisen ja mahdollisuuden osallistua sekä vaikuttaa toimintaan. Sosiaalipedagogiikka on yksilöllisin tavoittein toteutettavaa yhteistyötä (Sosped säätiö, verkkosivut).

Haastavaksi opinnäytetyön sanoittaminen sosiaalipedagogiseen viitekehykseen on ollut se, että sosiaalipedagogiikkaa ei olla juurikaan mielletty vertaistoiminnaksi. Sosiaalipedagoginen vertaistoiminta on toimialalla uusi termi. Sosiaalipedagogian aiemmat tutkimukset ovat perustuneet lähinnä yhteisön jäsenten keskinäiseen tasavertaisuuteen ja vuorovaikutukseen tai sosiaalityöhön. Opinnäytetyö on tuonut uudenlaisen ajattelumallin vapaaehtoistoimintaan, jossa sanoitetaan palveluntuottajan asemaa suhteessa ryhmään.

Sosiaalipedagogia opintosuuntauksena tai ajattelumallina on avoin, joka mahdollistaa uusia tulokulmia toiminnan kehittämiseen. Dynaamisen luoteensa takia sosiaalipedagoginen opintosuuntaus istuu hyvin vapaaehtoistoimintaan sekä järjestötyön toimintakulttuuriin. Sosiaalipedagogia nähdään non-formaalin ja formaalin oppi-

misien välimuotona, jossa oppiminen ei tapahdu ilman sosiaalista panosta tai pedagogista kohtaamista. Avoin vuorovaikutus sekä dialogi ovat sosiaalipedagogian ydintä, yhteisön mahdollistama vuorovaikutus on suurempi oppimisen mahdollistaja, kuin mikään luentosarja tai kirjakokoelma. Vuorovaikutus erilaisten, eri taustoista tulevien sekä eri mieltä olevien ihmisten kanssa mahdollistaa oppimisen kokemuksia, mitä ei voi muualta saada. Avoin vuorovaikutus vaatii yhteisön. Yhteisön jäsenet jakavat, kokevat sekä oppivat yhdessä. Vuorovaikutus, yhteisö sekä dialogi ovat keskeisiä käsitteitä puhuttaessa sosiaalipedagogiasta, Käsitteet mahdollistavat yhdessä yhteisön jäsenille elämyksellisyyden. Elämyksellisyydellä tarkoitetaan oppimista, voimaantumista, turvallisuuden tunnetta tai esimerkiksi sosiaalisen kyvykkyyden kehittymistä (Kurki & Nivala 2006, 36).

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa on selkeitä sosiaalipedagogisia tunnusmerkkejä, niin asiakkaan, kuin vapaaehtoisten osalta. Sosiaalipedagogisia tunnusmerkkejä on käytetty tutkimuksen laatimisessa sekä analysoimisessa. Tutkimuksesta lisää luvussa 5.

4. HYÖTYKOIRA IHMISEN ARJESSA

Hyötykoirat toimivat yhteiskunnassamme monenlaisissa erilaisissa tehtävissä. Hyötykoira sanalla tarkoitetaan yleisesti koiran kanssa suoritettavaa palvelua tai työtehtävää, jonka tavoite on yleishyödyllinen. (Coppinger 2005, 41.) Suomessa hyötykoiria voit tavata virkatehtävissä, vapaaehtoistoiminnassa sekä henkilökohtaisina hyötykoirina. On hyvä erotella eläinavusteinen toiminta sekä eläinavusteinen terapia, tämän työn painopiste on eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan vapaaehtoisten kiinnittyminen. Tulen seuraavissa kappaleissa avaamaan alan termistöä sekä termistön eroavaisuuksia, jottei terminologia mene lukijalta sekaisin.

Virkakoiriksi luetaan sellaisia koiria, jotka toimivat tullin, puolustusvoimien, rikosseuraamuslaitoksen, poliisin tai muun vastaavan tahon palveluksessa yleishyödyllisissä tehtävissä. Yleishyödyllisiä virkakoirien tehtäviä on monenlaisia. Näihin tehtäviin kuuluvat mm. etsintä, kiinniotto sekä partioitehtävät. Etsintäkoiria on monenlai-

sia, toiset koirat koulutetaan jäljestämään sekä etsimään kadonneita tai haavoittuneita ihmisiä sekä eläimiä esimerkiksi maastossa tai raunioilla. Etsintäkoiria koulutetaan etsimään mm. huumausaineita, räjähteitä, aseita, rahaa sekä savukkeita. Partiokoiria käytetään pääsääntöisesti etsintä ja kiinniottotehtävissä puolustusvoimien sekä poliisin toimesta, partiokoirat koulutetaan toimimaan osana poliisi- tai sotilaspartiota edistääkseen poliisi- tai puolustusoperaatiota (Hyötykoiraopas, 8).

Henkilökohtaiset hyötykoirat ovat virkakoirien tapaan monelle meille hyvin tuttuja. Henkilökohtaiset hyötykoirat avustavat, opastavat sekä huolehtivat omistajansa terveydentilasta. Henkilökohtaisia hyötykoiria ovat opaskoirat, avustajakoirat sekä hypokoirat. Opaskoirat sijoitetaan toimimaan näkörajoitteisen ihmisen oppaaksi, jotta näkörajoitteisen liikkuminen yhteiskunnassa on tasavertaista, opaskoira on ihmisen apuväline liikkumiseen. Avustajakoirat toimivat käyttäjänsä avustajana, korvaamalla mm. kotihoidon palvelut. Avustajakoirat avustajat esimerkiksi liikuntarajoitteisten jokapäiväistä elämää nostamalla esineitä lattialta, viemällä roskia sekä auttamalla mm. vaatteiden pukemisessa. opas- ja avustajakoiratoimintaa koordinoi Suomen Invalidiliitto (Hyötykoiraopas, 4). Hypokoirat toimivat henkilökohtaisina hyötykoirina yksityisten ihmisten apuna. Hypokoira koulutetaan ilmaisemaan käyttäjänsä verensokerinvaihteluista, hypokoira toimii osana diabeetikon omahoitoa. (Hypokoira ry, verkkosivut.)

Hyötykoiria toimii erinäisissä vapaaehtoistoiminnoissa. Vapaaehtoiset hyötykoirat toimivat vapaaehtoisten ohjaajiensa kanssa vapaaehtoistoiminnassa, joiden tarkoituksena on tuottaa hyötyä yhteiskunnalle ja iloa ryhmille sekä yksilöille. Vapaaehtoisia hyötykoiria toimii mm. Palveluskoiraliiton pelastuskoiratoiminnassa ja Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa. Palveluskoiraliiton vapaaehtoiset pelastuskoiratoimijat auttavat vapaaehtoisesti kadonneiden ihmisten ja haavoittuneiden eläinten löytämisessä sekä ihmisten pelastamisessa. Palveluskoiraliiton pelastuskoiratoimijat toimivat vapaaehtoisesti yhteistyössä viranomaisten kanssa. Pelastuskoiratoiminta on osa vapaaehtoista pelastustoimintaa (vapepa), jonka toiminnan piiriin kuuluu myös muita tahoja. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset koira-

kot tuottavat iloa, elämyksiä sekä oppimista. Pääsääntöisesti kaverikoiraa- ja lukukoiratoiminnan koirakot kohtaavat sellaisia ihmisiä, joilla ei ole muuten mahdollisuutta kohdata koiraa arjessaan (Hyötykoiraopas, 6).

4.1. Vapaaehtoinen eläinavusteinen toiminta

Eläinavusteisella vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan vapaaehtoisesti tuotettua toimintaa yhteiskunnan, ihmisen sekä yhteisön toiminnan edistämiseksi eläimen kanssa. Tulen avaamaan eläinavusteisen vapaaehtoistyön termistöä tässä kappaleessa, koska termistön ymmärtäminen auttaa hahmottamaan toimintaympäristön monipuolista terminologiaa. Koira-avusteista vapaaehtoistoimintaa toteutetaan ohjaajan sekä koiran voimavarojen mukaisesti.

Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta

Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta on hyötykoiratoimintaa, jota tuotetaan vapaaehtoisten toimesta. Koirat ovat vapaaehtoisten omia koiria. Toimintaan vaadittavat tiedot ja taidot koulutetaan vapaaehtoisille kursseilla. Koirat ovat omistajansa itse kouluttamia, jos vapaaehtoistoiminta vaatii jotain erityistä koulutusta. Tämänkaltaisia koira-avusteisia vapaaehtoistoimintoja ovat esimerkiksi kaverikoiraa- ja lukukoiratoiminta sekä pelastuskoiratoiminta. Toiminnoissa koira toimii ohjaajansa välineenä tuottaen erilaisia palveluita. Kaverikoiraa- ja lukukoiratoiminnassa koiraa käytetään välineenä luoda hyvää oloa, oppimista sekä elämyksiä yksilöille sekä yhteisölle. Pelastuskoiratoiminnassa koira toimii ohjaajansa välineenä auttamalla yhteiskuntaa avustamalla viranomaisia tarvittaessa (Hyötykoiraopas, 4).

Sosiaalipedagoginen eläinavusteinen toiminta

Sosiaalipedagogisessa eläinavusteisesta toimintaa toteutetaan pääsääntöisesti koirien sekä hevosten avulla. Sosiaalipedagogisen eläinavusteisen toiminnan tarkoitus on tuottaa elämyksiä työvälineenä eläin. Sosiaalipedagogisen eläinavusteisen toiminnan ytimessä on yhteisöllisyys ja toiminnallisuus, joiden tavoitteena on luoda elämyksiä sekä oppimista yhteisöissä (Hoivakoiraa, Verkkosivut).

Sosiaalipedagoginen eläinavusteinen toiminta on syrjäytymisen ehkäisemistä, jossa mahdollistetaan sosiaalisen kasvun sekä hyvinvoinnin tukeminen yhdessä yhteisön kanssa. Sosiaalipedagogisen eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan ytimessä on vuorovaikutus eläimen, yhteisön sekä yhteisön jäsenten kanssa. Vuorovaikutus mahdollistaa yksilöllisen kasvun sekä kehittymisen (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry, Verkkosivut). Sosiaalipedagogista eläinavusteista toimintaa voidaan tuottaa vapaaehtoistoimintana tai sitä voidaan harjoittaa ammattina.

4.2. Eläinavusteinen terapia

Eläinavusteisen terapian tavoitteet ovat hyvin erilaiset, kuin eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan tavoitteet. Sosiaalipedagoginen eläinavusteinen toiminta on ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla ei pyritä terapeuttisiin tavoitteisiin. Eläinavusteinen terapia mahdollistaa osallistujalleen motivoivan ympäristön keskittyä omaan itseensä. Terapiatoiminnan tavoitteena on korjata tai eheyttää sellaista ongelmaa, joka on jo entuudestaan toimintaan osallistuvalla. Terapiassa käydään lähtökohtaisesti jonkun tahon läheteestä, kuten lääkärin tai sosiaalitoimen ja terapiaa tuottavat vastuulliset koulutuksen saaneet ammattilaiset. Terapiassa laaditaan yksilölliset tavoitteet jokaisella, vaikka terapia tapahtuisinkin ryhmässä. Terapian sekä eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan suurimmat erot ovatkin ammattilaisuudessa sekä toiminnan yksilöllisessä tavoiteasettelussa. Eläinavusteisessa vapaaehtoistoiminnassa yksilö on kiinteä osa yhteisöä, ja täydentää yhteisön toimintaa. Terapiatoiminnassa ajatellaan yksilön saavan henkilökohtaista hyötyä ryhmästä omiin henkilökohtaisiin tavoitteisiin (Färm 2013, 6).

Eläinavusteinen vapaaehtoistoiminta on yhteiskuntaa, yhteisöjä sekä yksilöitä tukevaa toimintaa jonka tarkoituksena ei ole edesauttaa yksilön toimintakykyä. Tarkoitetaan toimintakyvyn edesauttamisella myös viranomaisen toimintakykyä, kuten pelastuskoiratoiminnassa, jossa vapaaehtoiset koirakot toimivat yhteistyössä viranomaisten kanssa, mutta eivät vastaa toiminnan toteuttamisesta.

5. KENNELLIITON KAVERIKOIRA- JA LUKUKOIRATOIMINTAA TUTKIMASSA JA KEHITTÄMÄSSÄ

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osa koostuu kaksiosaisesta tutkimuksesta, joka toteutuu sujuvasti rinnakkain, ei jonossa. Tutkimus koostuu kahdesta kokonaisuudesta, jotka on toteutettu toisiaan täydentävästi. Opinnäytetyön tutkimuksen vaiheet täydentävät toisiaan palaamalla tasaisin väliajoin pohtimaan uudelleen tutkimuksen tuloksia, suhteessa teoreettiseen viitekehykseen sekä käytännön toimintaan Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa.

Tutkimuksen ensimmäinen vaihe on haastattelututkimus, jonka tavoitteena on selvittää vapaaehtoistyön merkitystä organisaatiolle, eli tässä tapauksessa kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan merkitystä Kennelliitolle. Tutkimuksen spiraalinen toimintatapa näkyy toisen tutkimusvaiheiden valmistelussa, kyselytutkimuksen kysymykset on luotu laatimalla johtopäätöksiä haastattelututkimuksen, teoreettisen viitekehyksen sekä käytännön kokemuksen perusteella. Tutkimuksen toinen vaihe on kyselytutkimus, jonka tavoite on selvittää kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittymistä Kennelliittoon. Tutkimus on saanut vaikutteita Toikkon ja Rantalaisen määrittelemästä spiraalisesta kehittämistoiminnasta. Spiraalinen kehittämistoiminta etenee Toikkon sekä Rantalaisen mukaan spiraalisissa sykleissä. Spiraalisen tutkimuksellisen kehittämistoiminnan tarkoituksena on palata tasaisin väliajoin tutkimaan työn tavoitteita, teoreettista viitekehystä ja tutkimustuloksia, jotta toimiala sekä tilaaja saa mahdollisimman suuren hyödyn opinnäytetyöstä (Toikko & Rantanen 2009, 67).

Koko opinnäytetyön päätavoite on Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittymisen edistäminen, lisäksi opinnäytetyöllä on kaksi alatavoitetta, vapaaehtoisten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen sekä kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten tasavertaisuuden edistäminen. Tutkimus edistää tavoitteisiin pääsemistä tutkimalla nykytilannetta laadullisesti sekä määrällisesti. Opinnäytetyön kehittämistavoitteet eroavat osittain tutkimuksen tavoitteista, koska opinnäytetyöllä pyritään tutkimuksen, käytännön sekä teorian rajapintojen avulla saavuttamaan asetettu tavoite. Haastattelututkimus tutkii vapaaehtoistoiminnan

merkitystä liitolle sekä piireille, jotta voin määrälliseen tutkimukseen luoda oletuksia vapaaehtoisten kiinnittymisestä. Määrällinen tutkimus tutkii vapaaehtoisten kiinnittymistä erilaisiin yhteisöihin. Käytän tutkimuksen tuloksia tilaajalle tehtävän kehittämissuunnitelman laadinnassa, voit tutustua kehittämissuunnitelmaan liitteessä (liite 4).

Haastattelututkimus toteutetaan pääsääntöisesti silloin, kun tutkija haluaa tietää mitä haastateltavat ajattelet jostakin ilmiöstä tai miksi he toimivat tietyllä tavalla, kvalitatiivisessa tutkimuksessa on olennaista saada tietoon mitä haastateltavat arvos- tavat ja miksi. (Raute 2014, 19.) Haastattelututkimus tai kvalitatiivinen tutkimus, eli ns. laadullinen tutkimus, jossa tutkitaan ilmiöitä. Suurin yksittäinen syy kvalitatiivisen tutkimuksen toteutukseen opinnäytetyössä oli minun eli tutkijan aiempi laaja kokemus toimialasta sekä Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnasta.

Kyselytutkimus on eniten käytetty tiedonkeruumuoto, jonka etu on laaja kohde- ryhmä. Kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta on helppo tutkia tilastollisesti sekä luoda johtopäätöksiä suuren vastaajamäärän ansiosta. Kyselytutkimuksen tarkoitus on kerätä tilastollista faktaa entuudestaan luoduista olettamuksista, tällöin tutkimus ei voi tutkia kovinkaan tarkasti yksittäisiä ilmiöitä, toisin kuin kvalitatiivinen tutki- mus (Raute 2014, 19).

Opinnäytetyöni tutkimuksen ensimmäinen vaihe käsittelee vapaaehtoistoiminnan merkitystä organisaatiolle. Ensimmäisen vaiheen tutkimustulokset luovat olettamuk- sia toiseen vaiheeseen yhdessä teoreettisen viitekehyksen kanssa. Tutkimuksen en- simmäisessä vaiheen jälkeen palaan tarkastelemaan teoreettisessa viitekehyksessä suhteessa käytännön toimintaan, jotta tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa nous- seet ilmiöt kuvataan teoriassa sekä käytännössä. Tutkimuksen tulosten analysoinnin aikana palaan kolmannen kerran teoreettiseen viitekehykseen ja selvittämään tutki- muksesta nousseiden teemojen teoreettista viitekehystä suhteessa käytännön toimin- taan Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa. Tämänkaltaisen tutkimuk- sellinen kehittämistoiminta on haastava, mutta tehokas tapa tutkia sekä kehittää. Laaja tutkimus saa niin paljon informaatiota toiminnan toteutuksesta sekä toiminta-

tavoista, että tutkijan on haastava käsitellä kaikkea saatua dataa työn tavoitteen edistämiseksi. Opinnäytetyössä tämä haaste on ratkaistu sillä, että palaan tasaisin väliajoin työn toteutuksen aikana lähtötilanteeseen, eli teorian ja käytännön väliseen suhteeseen sekä tavoitteisiin. Samalla kun tarkastelen teorian ja käytännön välistä suhdetta, tarkastelen tehdyn työn ja asetettujen tavoitteiden yhteneväisyyttä.

5.1 Haastattelututkimus

Haastattelututkimuksessa on ensisijaisesti tarkoitus selvittää vapaaehtoistyön merkitys organisaatiolle, eli kaverikoir- ja lukukoiratoiminnan merkitys Kennelliitolle sekä kennelpiireille. Lisäksi haastatteluissa pohjustettiin kyselytutkimuksen teemoja. Haastateltaville ei toimitettu kysymyksiä etukäteen tutustuttaviksi, koska tutkijana halusin mahdollisimman autenttiset vastaukset tutkittavista ilmiöistä. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Teemahaastattelujen perusta on luotu teoreettisen viitekehyksen sekä käytännön muodostamista olettamuksista toiminnan tarkoituksesta sekä tutkimustavoitteelle merkityksellisistä teemoista. Haastattelututkimukseen osallistui neljä eri toiminnan tasolla toimivaa henkilöä, joista yksi edusti työnteikijän roolia. Kolmesta muusta haastateltavasta yksi edusti Kaverikoiratyöryhmää, joka on kaverikoir- ja lukukoiratoiminnan korkein päättävä elin Kennelliitossa. Yksi haastateltava edusti taas erään kennelpiirin hallitusta. Viimeinen haastateltava oli erään kennelpiirin kaverikoiravastaava.

Haastattelututkimus on helppo toteuttaa, mutta sen tuomaa informaatiota on vaikea yhdistää tutkimuksen tavoitteisiin. Hirsjärven sekä Hurmeen mukaan tutkimushaastattelu on onnistunut, jos sen avulla pystytään saamaan selkeitä eroja eri tavalla ja eri tulokulmasta tulevien ihmisten välille (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43). Teemahaastattelu sopii erinomaisesti jonkun yksittäisen ilmiön tutkimiseen, kun teema on osittain rajattu, mutta kuitenkin riittävän avoin aidolle dialogille. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu tutkimusmenetelmä, joka vain osittain perustuu tutkijan määrittelemään pohja-aineistoon sekä teemoihin (Mt, 44). Haastattelututkimuksessa olennaista on tutkijan halu kuulla haastateltavan mielipiteitä sekä selvittää hänen suhtautumistaan tutkittavaan ilmiöön. Tutkimuksesta saadun aineiston avulla tutkija pystyy

tekemään oman osaamisensa sekä teoreettisen viitekehyksen perusteella johtopäätöksiä käytännön kehittämistoimintaan. (Vesala & Rantanen 2017, 11.) Olen valinnut haastattelututkimuksen osaksi opinnäytetyön toteutusta Vesalan ja Rantasen määrittelemän ilmiökohtaisen tutkimusotteen vuoksi, oma osaamiseni oli riittävän laaja laadullisen tutkimuksen laatimiseen sekä sen analysoimiseen. Olen valinnut haastattelututkimuksen selvittääkseni laajemmin haastateltavien mielipiteitä toiminnasta, jotta olen voinut luoda teoreettisen viitekehyksen sekä oman työkokemukseni perusteella olettamuksia toiminnan merkityksestä sekä vapaaehtoisten kiinnittymisestä. Haastattelututkimuksen kohderyhmän olen valinnut Hirsjärven sekä Lumpeen suosituksen mukaisesti siten, että olen pyrkinyt saamaan mahdollisimman paljon eroavaisuuksia eri tulokulmasta tulevien ihmisten välille. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43.) Haastattelututkimuksen kysymyksiin voit tutustua liitteessä (Liite 3).

5.1.1 Toiminnan merkitys organisaatiolle

Yksilön syyt lähteä mukaan kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan ovat haastateltavien mielestä hyvin selkeät. Yksilölle kaikkein merkityksellisimmäksi syyksi lähteä mukaan kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan mukaan ovat kaikkien haastateltavien mielestä halu jakaa oman koiransa tuomaa iloa muille. Kaikki haastateltavat mainitsivat, että toiminnan tarkoituksena on saada Kennelliitolle positiivista julkisuutta sekä mahdollistaa Kennelliiton strategista päämäärää ”Hyvää elämää koiran kanssa”. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta edistää strategista päämäärää haastateltavien mielestä siten, että toiminnalla mahdollistetaan koiran kohtaaminen, lisäksi kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa jaetaan haastateltavien mielestä tietoutta hyvästä koiran omistamisesta sellaisille kohderyhmille, joilla ei muuten olisi mahdollisuutta kohdata koiraa. Haastateltavat ymmärsivät toiminnan viestinnällisen sekä strategisen tavoitteen, mutta suurin osa haastateltavista koki, että nämä tavoitteet jäävän liian vähäiselle huomiolle käytännön toiminnassa.

Kennelliitto nähdään luontevaksi vaihtoehdoksi toteuttaa kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa, koska se omaa jo riittävät verkostot sekä riittävän suuren kansallisen volyymin toiminnan toteuttamiselle. Haastatteluissa nousi selkeästi esille, että haasta-

teltavat näkevät positiivisena sen, että Kennelliitto tuo selkeät yhdenmukaiset säännöt ja ohjeet sekä testaukset toimintaympäristöön, joka on toiminnallisesti ja laadullisesti hyvin kirjava. Kennelliitto koetaan uskottavana sekä luotettavana toimijana, joka tuottaa koira-avusteista vapaaehtoistoimintaa osana laadukasta brändiään. Kennelliiton koetaan haastateltavien mukaan ottaneen toimintaympäristöstä tietynlaisen vastuun, edistääkseen koira-avusteista vapaaehtoistoimintaa ja koiran tuottamaa hyvinvointia. Kennelliiton asema kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa koetaan haastateltavien mielestä toimintaympäristöä selkeyttävänä, Kennelliiton ei toivota olevan ainoa joka toteuttaa koira-avusteista vapaaehtoistoimintaa, mutta kennelliiton selkeästi toivotaan luovan yhteisiä pelisääntöjä koko toimintaympäristöön.

Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminta koetaan yleisesti laadukkaana, koska siihen liittyy yhdenmukainen koulutus sekä koirien arvioiminen. Tämä nähdään laatu nostavana tekijänä, kun kaikilla ohjaajilla on jonkinlainen peruskäsitys toiminnan tarkoituksesta, päämäärästä sekä kohderyhmistä. Koirien arvioiminen nähdään erityisen tärkeänä, koska koiran merkitys toiminnassa on erityinen, huonot asiakaskohtaamiset ja mahdollinen huono julkisuus aiheuttaisi negatiivista kehitystä suhteessa toiminnan tavoitteisiin sekä päämäärään.

Haastatteluissa nousi esiin voimakkaasti kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan merkitys asiakkaalle. Asiakkaalle toiminta on hyvin matalan kynnyksen toimintaa, jossa asiakkaat pääsevät kohtaamaan koiran sekä saamaan laadukasta tietoa koiran omissa, ohjaamisesta sekä hyvästä elämästä sen kanssa. Toiminnan avulla Kennelliitto kohtaa sellaisia ryhmiä, joita se ei muussa toiminnassaan kohtaa. Tämänkaltaisia ryhmiä, ovat ikääntyneet, mielenterveyskuntoutujat, lapset sekä erityisihmiset. Edellä mainittujen ryhmien osalta Kennelliitto haastateltavien mielestä näyttää turhana organisaationa, jonka toimintaan ei kannata edes tutustua. Tämän kaltaisen matalan kynnyksen toiminnalla, kehitetään koko liiton tunnettuutta, imagoa sekä yhteiskunnallista asemaa.

5.1.2 Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta osana Kennelliiton toimintaa

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta koetaan osana Kennelliiton toimintaa. Haastateltavien mukaan Kaverikoira- ja Lukukoiratoiminta ei ole Kennelliiton muusta toiminnasta irrallista, vaan pikemminkin sitä täydentävää. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta täydentää Kennelliiton muuta toimintaa strategisesti luomalla mahdollisuuksia kohdata uusia kohderyhmiä ja jakaa tietoa sekä hyvinvointia entistä laajemmalle kohderyhmälle.

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta mielletään koira-avusteiseksi vapaaehtoistoiminnaksi, jossa koira on väline. Koira mielletään kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa välineeksi ihmisten kohtaamiselle sekä positiivisen kokemuksen välineeksi. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan tavoite on luoda ryhmälle sekä yksilölle positiivisia kokemuksia koiran avulla. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa nähdään ihmisen tekemän kohtaamisen merkitys jopa koiran kohtaamisesta merkityksellisempänä, jolloin koira on vain yhteisyyden luomisen väline. Lukukoiratoiminnassa taas ihmisen tekemä työ lukijan kanssa ennen lukutilanteen alkua sekä sen jälkeen koetaan hyvin merkitykselliseksi. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan peruseriaate on luoda elämyksiä yksilöllisesti sekä ryhmäkohtaisesti. Näiden elämysten kasvatuksellinen merkitys koetaan merkittävänä. Haastattelujen perusteella vapaaehtoisen asema toiminnassa on elintärkeä. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että suurin syy lähteä mukaan toimintaan on halu ilahduttaa sekä tuottaa iloa muille, toki haastattelussa ilmeni myös muita syitä, mutta niiden merkitys koettiin vähäisemmäksi. Haastateltavat kokivat, että muilla syillä toimintaan mukaan tulevat toimijat eivät kiinnity toimintaan. Haastatteluissa ilmeni, että suurin syy kiinnittyä toimintaan on vahva sosiaalinen verkosto ja yhteisö, jonka avulla toimintaa toteutetaan. Tämänkaltaista yhteisöä ei lukukoiratoiminnassa haastateltavien mielestä synny, jolloin Lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittyminen on haastavaa.

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta nähdään Kennelliitossa taloudellisena satsauksena yhteiskunnalliseen hyvinvointiin. Toiminta koetaan rahallista resurssia enemmän kulluttavana, kuin resurssia tuovana toimintana, mutta toiminta koetaan silti merkitykselliseksi osaksi Kennelliiton toimintaa. Kukaan haastateltavista ei sanonut toiminnan olevan täysin turhaa tai merkityksetöntä.

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta koettiin jopa aliresursoiduksi toiminnaksi, varsinkin henkilöstöresursseja koettiin olevan toiminnan laajuuteen verrattuna todella niukasti. Lisäksi kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan organisaatiollinen asema koettiin eriarvoisena. Kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa johtaa hallituksen alainen työryhmä, kun lähes kaikkia muita Kennelliiton vastaavan laajuisista toiminnoista vastaa toimikunta, jolla on suuremmat taloudelliset sekä toiminnalliset oikeudet. Kennelpiireissä kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan asema nähtiin vaihtelevana. Toisissa kennelpiireissä toiminnan organisaatiollinen asema on hyvä, joka näkyy esimerkiksi kaverikoiravastaavan mahdollisuutena osallistua kennelpiirin hallituksen kokouksiin sekä tehdä hallitukselle toiminnallisia sekä taloudellisia esityksiä. Toisissa kennelpiireissä kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan asema on heikko, jolloin toimintaan ei varata taloudellisia resursseja sekä toimintaan suhtaudutaan puuhasteluna. Haastateltavien mielestä tilanne on merkittävästi parantunut viime vuosien aikana. Toiminnan organisaatiollinen asema koetaan kuitenkin toiminnan kehittymisen haasteena, varsinkin sellaisissa kennelpiireissä, joissa toimintaan suhtaudutaan puuhasteluna. Negatiivinen asenne näkyy toiminnan taloudellisissa resursseissa sekä toiminnan alueellisessa laajuudessa.

5.1.3 Toiminnan tavoitteet

Haastatteluissa ilmeni, että kaverikoira- ja lukukoiratoiminta on tavoitteellista toimintaa, jossa koira on väline. Kaverikoiratoiminnassa on yhteisöllinen tavoite koiranohjaajan, asiakkaan sekä koiran kanssa. Toiminnalla pyritään kohtaamaan asiakas ja edistämään hänen sosiaalisia taitojaan ja yhteisyyttään. Kohtaaminen on erityisen tärkeää ja haastatteluissa nousi, että vapaaehtoisella ei tarvitse olla mitään erityistä osaamista, mutta hänellä tulee olla riittävät sosiaaliset taidot kohdata asiakas ja edistää koiran avulla asiakkaan vuorovaikutussuhdetta häneen itseensä, mutta erityisesti muihin yhteisön jäseniin.

Haastateltavat kokivat lukukoiratoiminnan omaavan enemmän yksilöllisiä, kuin ryhmäkohtaisia tavoitteita. Lukukoiratoiminnassa haastateltavien mielestä pyritään kannustamaan sekä tukemaan koiran avulla lukemista sekä suhdetta lukemiseen. Erityisen tärkeänä lukukoiratoiminnassa haastateltavat kokivat, että ohjaajalla on riittävä osaaminen kohdata lukija sekä selittää hänelle mitä tapahtuu. Haastateltavat kokivat,

että lukukoiratilanne on itsessään monelle jo haastava, koska esimerkiksi lapsen mieltävät tilanteen sellaiseksi, että heillä on jokin vika lukutaidossaan.

Kaverikoiratoiminnassa yksilöllisiä tavoitteita ovat mm. sosiaalisten taitojen kehittyminen. Kaverikoiratoiminnassa koiran avulla asiakkaat voivat kohdata uudella tavalla ympäröivän yhteisön, koiran läsnäolo helpottaa yksilöiden tapaa suhtautua ja toimia vuorovaikutustilanteissa. Lukukoiratoiminnassa ryhmätavoitteiksi haastattelijat kokivat lukijan tukemisen, jotta hän pystyy tulevaisuudessa kokemaan epävarman asian kanssa yhteisyyttä esimerkiksi oman luokkansa keskuudessa. Kaikissa haastatteluissa koettiin, että kaverikoira- ja lukukoiratoiminnalla on yksilöllisiä sekä ryhmäkohtaisia tavoitteita, vaikkakin lukukoiratoiminnan ryhmäkohtaiset tavoitteet eivät liity suoraan toimintaan.

5.1.4 Vapaaehtoinen

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset nähdään haastattelujen perusteella tasavertaisina verrattuna Kennelliiton muihin vapaaehtoiisiin, toki haastatteluissa nousi selkeästi esille, että alueellisia eroja on. Pääsääntöisesti toiminnan vapaaehtoiset koetaan olevan tasavertaisessa asemassa suhteessa muihin vapaaehtoiisiin. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta on täysin vapaaehtoisten luottamushenkilöiden sekä vapaaehtoisten tuottamaa toimintaa, jota koordinoidaan henkilöstöresurssein. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten aseman nähdään edistyneen viimeisten vuosien varrella, kun toiminta on kehittynyt organisoidummaksi.

Kaverikoiratoiminnassa haastattelijat mainitsivat, että vapaaehtoistoiminnan ydin on tiivis alueellinen toimintaryhmä. Toimintaryhmä määrittelee omat sääntönsä sekä toimintatapansa, kunhan ne noudattavat toiminnan yleisiä sääntöjä sekä ohjeistuksia. Ryhmillä ja sen jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa toimintaympäristöönsä, sen käytänteisiin. Lukukoiratoiminnassa ei ole käytössä alueellisia toimintaryhmiä, ja koirakot toimivat yksin, jolloin alueellisia eroja vapaaehtoisten asemasta on huomattavasti. Haastateltavat nostivat esille, että lukukoiratoiminnassa yhteisön puute hidastaa oleellisesti toiminnan kehittymistä sekä vapaaehtoisten sitoutumista.

Vapaaehtoisia koulutetaan osana toimintaa, jokainen vapaaehtoinen käy kaverikoiratai lukukoirakurssin, jossa koulutetaan vapaaehtoisia toimimaan vapaaehtoistoiminnan parissa. Haastatteluissa nousi ilmi, että Kaverikoiratoiminnasta sekä Lukukoiratoiminnasta järjestetään seminaareja tasaisin väliajoin, joihin voivat osallistua toiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset. Kaverikoiravastaaville järjestetään myös kaksi kertaa vuodessa vastaavien koulutus, jonka tavoitteena on muodostaa dialogia kaverikoiratyöryhmän ja vastaavien välille sekä vastaavien kesken, jotta toiminta alueellisesti kehittyy ja hyviä käytäntöjä voidaan levittää alueilta toisille. Lisäksi haastatteluissa nousi selkeästi vastaavan rooli viedä vastaavien koulutuksesta saatua uutta tietoa alueensa toimintaryhmille, jotta jokainen vapaaehtoinen voi toiminnassa mukana ollessaan kehittyä sekä saada tietoa mahdollisista toiminnan muutoksista.

Vapaaehtoisten jaksamisesta huolehditaan yleisesti säännöin ja ohjeistuksin. Esimerkiksi koirakko ei saa vieraila, kuin kerran viikossa kaverikoiratai lukukoirakoh-teessa, koska toiminnan koetaan koiralle sekä ohjaajalle muutoin liian rankaksi. Haastatteluissa nousi myös koordinaattorin tekemän työn merkitys, koska hänen työnsä liittyy oleellisesti toiminnan koordinoimiseen sekä vastuuhenkilöiden tukemiseen, kuten kaverikoiravastaavien sekä ryhmänvetäjien. Haastatteluissa nousivat esille kaverikoiravastaavien sekä ryhmänvetäjien tekemän työn merkitys. Kaverikoiravastaavat sekä ryhmienvetäjät ovat haastattelujen perusteella oleellisessa osassa ryhmien sekä kaikkien vapaaehtoisten toiminnan tukemisessa sekä heidän kouluttamisessaan. Ylipäänsä haastatteluissa nousi kaverikoiravastaavien sekä ryhmänvetäjien toiminta alueellisesti, koska jokainen ryhmä vastaa omasta toiminnastaan autonomisesti, vastaavat myöskin kaverikoiravastaava sekä ryhmänvetäjä ryhmän jaksamisesta. Jokainen ryhmä sopii omat käytänteet yhdessä, jolloin vastaavalla sekä ryhmänvetäjällä on todella suuri merkitys käytänteiden noudattamisessa ja ryhmien välisen dialogin mahdollistamisessa sekä ryhmän sisäisen yhteisyyden mahdollistamisessa.

5.2 Kyselytutkimus

Työn spiraalinen toimintatapa tulee tutkimuksen toisessa vaiheessa oleellisesti esille, kun toisen vaiheen kysymykset on laadittu haastattelututkimuksen, teoreettisen viitekehyksen sekä toiminnan käytännön perusteella luoduin olettamuksin.

Kyselylomake on yleisin kvantitatiivisen tutkimuksen työväline, jolla kerätään aineistoa, eli tutkimustilastoja. Kvantitatiivisessa kyselytutkimuksessa tavoitteena on saada tutkimustilastoja halutusta aiheesta, joiden perusteella pystytään luomaan oletuksia yhdessä teoreettisen viitekehyksen kanssa. Survey-tutkimuksella tarkoitetaan kaikille vastaajille standardoitua kyselytutkimusta, jossa kaikki kysymykset ovat kaikille vastaajille täysin samat (Vilkkä 2015, 94). Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä nojaa vastaajan syy ja seuraussuhteeseen. Kvantitatiivisen tutkimuksen toteutuksessa on keskeistä soveltaa aiempia tutkimuksia aiheesta sekä toimialan teoreettista viitekehystä hypoteesien esittämiseen. Pelkkä kvantitatiivinen tutkimus voi johtaa yksipuolisiin sekä vääristyneisiin tutkimuksen johtopäätöksiin, jos aiempia tutkimuksia sekä teoreettista osaamista ei käytetä osana tulosten analysoimista. Kvantitatiivisen tutkimuksen raportoinnissa on tärkeää määritellä käsitteet riittävän tarkasti, jotta tulosten analysoiminen on validia (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997, 140).

Tämän työn kvantitatiivinen tutkimus perustuu kaikille kaverikoira- ja lukukoiraohjaajille lähetettyyn kyselytutkimukseen. Kyselytutkimus on lähetetty 1789 kaverikoira- ja lukukoiraohjaajalle, ja vastaajia on yhteensä 507. Prosentuaalisesti vastaajia oli yli 28% eli kyselytutkimus on validi. Kyselytutkimuksen kysymyksiin voit tutustua liitteessä (Liite 2).

5.2.1 Vapaaehtoisen osallistuminen ja vaikuttaminen

Vapaaehtoiset tietävät oman kaverikoiraryhmänsä, sen yhteyshenkilön sekä alueensa kaverikoiravastaavan lähes 90%. Suurin osa vapaaehtoisista kokee kuuluvansa osaksi alueensa kaverikoira- tai lukukoiratoimintaryhmää, mutta selkeästi pienempiosa 44% eivät koe kuuluvansa kennelpiiriin kaverikoira- tai lukukoirayhteisöön. Mielenkiintoista on, että 53% vastaajista kokevat kuuluvansa Kennelliiton yhteisöön, mutta

vain 18% kokevat kuuluvansa kennelpiirin yhteisöön. Kaikista vastaajista vain 7% kokevat kuuluvansa johonkin muuhun yhteisöön tai ryhmään, joten kaverikoira- ja lukukoiraohjaajat eivät ole kovinkaan aktiivisia muualla kenneltoiminnan piirissä.

Kaikki kyselyyn vastanneet kokivat kaverikoira- tai lukukoirakurssin, joten toiminnassa ei tämän tutkimuksen mukaan juurikaan ole sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole osallistuneet koulutuskurssille. Tutkimuksessa nousi selkeästi esille, että kaverikoira- ja lukukoiraohjaajat eivät juurikaan osallistu Kennelliiton tai kennelpiirien koulutus- tapahtumiin, tai toimintaan.

Vastaajat eivät juurikaan ole mukana muun kennelharrastuksen toiminnassa, alle viidennes vastaajista toimivat jossain muussa kennelharrastuksen piirissä. Noin 16% vastaajista toimivat muun kennelharrastuksen piirissä, suurin osa heistä ei toimi Kennelliiton tai kennelpiirin toiminnassa. Suurin osa muun kennelyhteisön toiminnassa mukanaolevat kaverikoira- ja lukukoiraohjaajat ovat rotujärjestöjen sekä harrastusjärjestöjen toiminnassa mukana.

Yli puolet kyselyyn vastanneista kokevat, että eivät voi tai eivät juurikaan voi vaikuttaa kaverikoira- tai lukukoiratoiminnan käytännön toiminnan järjestelyihin tai ylipäänsä Kennelliiton kaverikoira- tai lukukoiratoimintaan. Vain joka kahdeksannes vastaaja koki pystyvänsä vaikuttamaan toiminnan käytännön järjestelyihin hyvin ja taas joka kahdeskymmenes vastaaja koki pystyvänsä vaikuttamaan koko kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan.

Kennelpiirintoimintaan kaverikoira- ja lukukoiraohjaajat kokevat pystyvänsä vaikuttamaan todella heikosta, sekä lisäksi vapaaehtoisista vain 3,8% koki pystyvänsä vaikuttamaan hyvin tai jokseenkin hyvin kennelpiirin toimintaan. Joka kolmannes vastaajista kuitenkin tietää miten pystyy vaikuttamaan toimintaan sekä toimintatapoihin.

5.2.2 Tasavertaisuus ja toimintaan kiinnittyminen

Yleisesti kyselyyn vastanneet kokevat olevansa tasavertaisia Kennelliiton ja kennelpiirien muiden vapaaehtoisten kanssa sekä muiden kaverikoira- ja lukukoiratoimijoiden

kanssa. Vain yksi kymmenestä vastanneesta kokee olevansa eriarvoisessa asemassa muiden toimijoiden kanssa.

Vastauksista selviää, että vapaaehtoisten kaverikoira- ja lukukoiraohjaajien osaamiseen luotetaan, vastanneet kokevat, että heitä ja heidän tekemää toimintaa arvostetaan. Toimijat kokevat, ettei heidän osaamistaan ja kehittymistään tueta. Vain joka viides toimija kokee, että heidän osaamistaan sekä kehittymistään tuetaan paljon. Yleisesti kaverikoira- ja lukukoiratoiminta koetaan antavan vapaaehtoisille elämyksiä sekä mahdollisuuksia. Vain 3% vastaajista kokevat, ettei kaverikoira- ja lukukoiratoiminta anna heille mahdollisuuksia tai elämyksiä. Yhdeksän kymmenestä kyselyyn vastanneista kokevat, että heillä on riittävät tiedot sekä taidot toiminnan toteuttamiseen.

Vastaajat kokevat, että he saavat palautetta toiminnastaan sekä heidän saama palaute on rakentavaa, vastauksista selviää, että vapaaehtoisia kuullaan toiminnassa. Vastaajat kokevat, että he voivat esittää kritiikkiä toimintaa kohtaan lisäksi vapaaehtoiset kokevat saavansa mahdollisuuden esittää kehitysideoita toiminnassa. Kyselyssä nousi esille, että vapaaehtoiset kokevat, että heidän onnistuminen huomioidaan toiminnassa. Vastauksissa huomaa, että kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa kannustetaan sekä kunnioitetaan muita ihmisiä, ja toiminta ei vie liikaa aikaa vapaaehtoisilta. Vapaaehtoisista vain vajaa 3% kokevat toiminnan vievän liikaa aikaa.

Suoranaista syrjintää kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa koetaan olevan melko vähän, mutta rakenteellista vähättelyä toimintaa sekä toiminnan vapaaehtoisia kohtaan koetaan olevan jonkin verran. Kennelpiirit sekä Kennelliitto koetaan vähättelevän toimintaa sekä toiminnan vapaaehtoisia, kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset koetaan erillisenä osana Kennelliiton sekä kennelpiirin toimintaan. Vastauksissa nousee esille, etteivät vastaajat pääse kanssakäymiseen muiden eri toimintojen vapaaehtoisten kanssa. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset kokevat olonsa irralliseksi kaikesta muusta toiminnasta. Syrjintää ja vähättelyä kokevat noin joka kymmenes vastaaja. Syrjintä vastaajien keskuudessa on joko edellä kuvattua rakenteellista toiminnan asemaan liittyvää syrjintää tai yksilöiden sosiaalsiin taitoihin liittyvää väärinymmärrystä.

Tutkimuksen perusteella kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan lähdetään mukaan, jotta vapaaehtoiset voivat mahdollistaa muille iloa oman koiransa avulla. Merkittävä osa, noin puolet vastaajista kokivat myös koiralle mukavan aktiviteetin järjestämisen merkitykselliseksi päätöksessään lähteä mukaan kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan. Itse toiminnassa vastaajat kokevat itselleen merkityksellisimmiksi asioiksi elämysten mahdollistamisen, ihmisten kohtaamisen sekä ryhmään kuulumisen. Sen sijaan vastaajat kokevat elämyksien saamisen sekä koiran aktivoimisen huomattavasti vähemmän merkitykselliseksi toiminnassa, kuin toimintaan mukaan lähtemisessä.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimus osoitti, että vapaaehtoisten ensisijaiset syyt lähteä mukaan kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan on halu tuottaa oman koiransa kanssa iloa muille ihmisille. Lisäksi mukava aktiviteetti koiran kanssa nähdään hyvänä lisänä toimintaan mukaan lähtemisessä. Johanna Syrjäsen mukaan vapaaehtoistoiminnan edellytys on löytää toimintaan soveltuvia henkilöitä, jotka koulutetaan ennen toiminnan aloittamista, Syrjäsen kuvaa rekrytoinnin tulosten olevan vapaaehtoistoiminnan tiedostettu riski. Syrjänen kertoo vapaaehtoistoiminnan riskejä olevan vapaaehtoisten rikostaustan selvityksen vaikeus, rekrytoinnin tehottomuus sekä sopivien henkilöiden löytäminen (Syrjänen 2010, 12). Syyt lähteä mukaan kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan on hyvä huomioida toimintaa suunniteltaessa sekä koulutuksia järjestäessä. Kohderyhmätuntemus on erityisen hyvä tapa kohdentaa vapaaehtoistoiminnan markkinointia. Jos vapaaehtoisen syy lähteä toimintaan on ainoastaan aktivoida omaa koiraansa, tulee yksilön haluun toteuttaa toimintaa tutkimuksen mukaan suhtautua kriittisesti. Jos toimintaan sitoutumisen syyt liittyvät koiran aktivoimiseen on todennäköistä, että vapaaehtoinen kiinnity organisaatioon ja toiminta hänen osaltaan päättyy ennenaikaisesti.

Brändi, imago ja organisaation identiteetti ovat tärkeitä elementtejä vapaaehtoistoiminnan sekä organisaation markkinoinnissa. Brändillä tarkoitetaan toiminnan sekä viestien muodostamia tunnusmerkkejä ihmiselle, joilla pyritään luomaan tietynlaista

julkikuvaa. Brändi luo organisaatiolle sekä toiminnalle imagon, joka on tavallaan organisaation tai toiminnan julkikuva. Julkikuva eli imago on ikään kuin organisaation tai toiminnan käyntikortti (Antonen & Hirvi 2008, 3).

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan viestinnällinen arvo nähtiin tutkimuksessa erityisenä, koska toiminta nähdään helposti lähestyttävänä. Kennelliiton muut vapaaehtoistoiminnan muodot ovat sellaisia, että vapaaehtoisen tulee jo entuudestaan olla aktiivinen kenneltoiminnassa ennen toimintaan mukaan pääsyä. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan positiivinen näkyvyys mediassa sekä vierailukohteissa tuo aivan uudenlaisen puolen Kennelliiton toiminnasta esiin, Kennelliitto pystyy halutessaan kohtaamaan aivan uusia kohderyhmä toiminnan avulla, toiminta edistää hyvin koordinoituna koko organisaation strategiaa. Toiminnan media-arvolla Kennelliitto pystyy kehittämään brändiään sekä imagoaan merkittävästi.

Yleisesti kaverikoira- ja lukukoiratoiminta koetaan laadukkaana, laadukkaan toiminnan takaa yhdenmukaiset koulutukset sekä toimintatavat. Tutkimuksessa nousi esille, että kaikilla toiminnan tasoilla on yhdenmukainen käsitys toiminnan tavoitteista sekä päämääristä. On kuitenkin huomattava, että vapaaehtoisten kiinnittymistä ryhmiin sekä yhteisöihin on tuettava tehokkaammin. Koulutuksia tulee järjestää laajemmin kohderyhmä huomioiden, koska tutkimuksessa ilmeni harvan kaverikoira- tai lukukoiraohjaajan käyneen muussa koulutuksessa, kuin kaverikoira- tai lukukoirakurssilla. Vapaaehtoisten kouluttamattomuus luo toiminnalle haasteen, koska tieto muutoksista sekä toiminnan kehittymisestä on vain harvoilla ihmisillä, ja tiedonkulku sekä vapaaehtoisten kehittyminen kärsivät oleellisesti.

Vapaaehtoistoiminnan laatu määräytyy yleisen käsityksen mukaan tuotettavan palvelun laatuna, mutta myös organisaation tarjoamana tukena vapaaehtoiselle. Kouluttaminen ja aito kohtaaminen sekä dialogi ovat vapaaehtoisille tuotettavia tukipalveluita, jotka edistävät vapaaehtoisten osaamista sekä toimintaan kiinnittymistä (Laiomio & Välimäki 2011, 23).

Kaverikoira- ja lukukoirakurssien toteutuksessa tulee huomioida tutkimuksen mukaan ihmisen asema toiminnassa paremmin. Moni alueellinen ristiriita johtuu usein

sosiaalisten taitojen puutteellisuudesta, joka näkyy toiminnan alueellisessa toteutuksessa. Lisäksi tutkimuksessa nousi esille toiminnan koira-avusteisuus, jossa sosiaalipedagogisella toimintatavalla mahdollisesta yksilöllistä sekä yhteisökohtaista oppimista ja elämyksellisyyttä. Koulutuksia sekä materiaaleja suunniteltaessa on pohdittava tarkemmin ohjaajan asema toiminnassa sekä ohjaajan tekemien valintojensa merkitys asiakkaalle. Manninen sekä Raatikainen kuvaavat, että vapaaehtoistoiminnassa pitää pyrkiä pitämään kaikki mukana, sosiaalisesti heikompien toimijoiden vapaaehtoistoimintaa pystytään edistämään laadukkaalla koulutuksella joka mahdollistaa kohtaamisen sekä aidon dialogin toimijoiden välillä. (Manninen & Raatikainen 2014, 4.) Kohtaamisen sekä dialogin mahdollistaminen edistää yhteisön muodostumista ja yksilöiden sosiaalisten taitojen kehittymistä, joka taas vähentää toiminnan sisäisiä konflikteja.

Tutkimuksessa nousi selkeästi esille toiminnan asema organisaatiossa. Toisissa kennelpiireissä toimintaan ei varata rahaa ollenkaan tai todella vähän, toiset kennelpiirit taas arvostavat toimintaa enemmän, joka näkyy toiminnan alueellisen toteuttamisen resursoinnissa. Kennelpiirit ovat itsenäisiä jolloin kukaan ei voi määrätä heitä panostamaan toimintaan rahaa, mutta yleisesti vähä resursointi koettiin johtuvan arvostuksen puutteesta. Tämä vaatii toiminnalta lisää resursointia vapaaehtoisten tukemiseen sekä toiminnan sisäiseen markkinointiin, jossa pyritään nostamaan toiminnan asemaa organisaation sisällä. Toiminnan laajuus huomioiden on arvioitava kriittisesti toiminnan organisaatiollista asemaa. Kaverikoiraja- ja lukukoiratoimintaa johtaa hallituksen alainen työryhmä, kun muita saman laajuisia tai jopa pienempiä Kennelliiton toimintoja johtaa toimikunnat, joilla on enemmän valtaa rahallisissa sekä toiminnallisissa päätöksissä. Moni kaverikoiratyöryhmän päätös etenee aina hallituksen kokoukseen, jonka vuoksi toiminnan uudistaminen on normaalia hitaampaa. Toki hallituksen alaisuudessa työskentelevän työryhmän etuna on, että loppukädessä päätöksistä vastuun kantaa hallitus.

Tutkimuksen mukaan vapaaehtoisten asema suhteessa muihin vapaaehtoiisiin on hyvä, alueellista eroa toki löytyy hyvin paljon. Kennelpiirien alueella, joissa ei toimintaa arvosteta ei kaverikoiraja- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiisiakaan arvosteta. Arvostuksen puute näkyy selkeästi, kun toimijoita ei kutsuta yhteisiin tapahtumiin ja

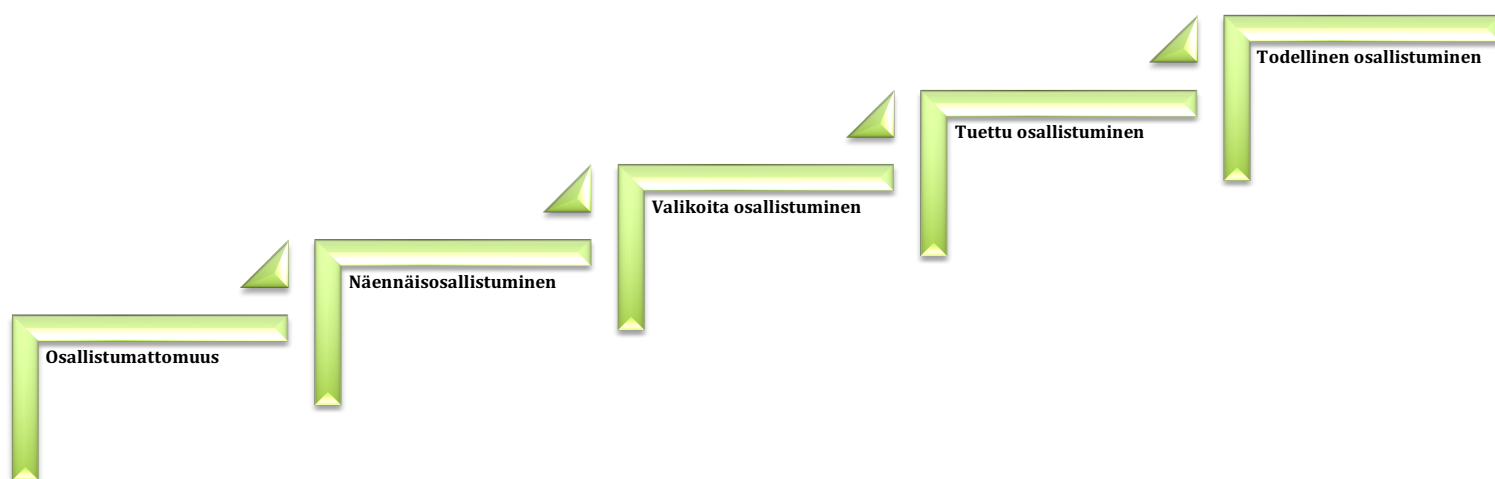
toiminnan vapaaehtoisia vähätellään. Toiminnassa toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota vapaaehtoisten tukemiseen sekä toiminnan aseman parantamiseen. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset eivät juurikaan kiinnity muihin Kenneltoiminnan yhteisöihin kuin alueellisiin toimintaryhmiin, jonka vuoksi alueellisten toimintaryhmien asemaa tulee korostaa. Toimintaryhmille osoitettu erityinen tuki sekä yhteyshenkilöiden kouluttaminen ovat tulevaisuudessa erityisen tärkeitä toimintoja toiminnan kehittymisen kannalta. Toimintaryhmien asema on erityinen vapaaehtoisten kiinnittymisessä toimintaan, koska tutkimuksen tulokset osoittavat, etteivät vapaaehtoiset kiinnity juurikaan muihin yhteisöihin. Olennaista tukea alueellisia toimintaryhmiä siten, että ryhmistä muodostuu yhteisöjä, joissa jokainen jäsen tuo yhteisöön oman panoksensa sekä osaamisensa täydentäen yhteisön pääomaa. Olennaisessa asemassa yhteisön luomisessa on alueellisten toimintaryhmien yhteyshenkilöt, heitä tulisi tukea riittävästi sekä heille pitäisi mahdollistaa riittävä osaaminen kouluttaa omien ryhmiensä jäseniä riittävästi, jotta ryhmät muodostuvat yhteisöiksi ja yhteisön jäsenet kiinnittyvät toimintaan.

Vapaaehtoisten polku kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan on tutkimuksen mukaan selitettävissä sosiaalipedagogisella viitekehyksellä. Vapaaehtoinen lähtee mukaan toimintaan halutessaan tuoda iloa sekä elämyksiä muille oman koiransa avulla, lisäksi hän kokee tärkeäksi kuulua johonkin yhteisöön osalliseksi. Leena Kurjen mukaan sosiaalipedagogiassa tärkeää on muodostaa ryhmistä yhteisöjä, jotka mahdollistavat aidon kohtaamisen avulla elämyksiä. (Kurki 2002, 12.) Elämysten mahdollistaminen muille on elämyksen tuottamista myös omalle yhteisölle, koska vastavuoroisuus on osa oppimisen mahdollistamista.

Elämysten mahdollistamiseen vaaditaan Leena Kurjen mukaan sosiaalisesti turvallinen yhteisö, jossa voidaan turvallisesti kokea elämyksiä yhdessä. (Kurki 2002, 12.) Kaverikoiratoiminnassa ryhmät ovat selkeitä, koska kaverikoiratoiminnan vapaaehtoiset vierailevat valmiissa yhteisöissä, kuten vanhusten päivätoimintakeskuksissa sekä lastentarhoissa. Lukukoiratoiminnassa taas on haastavampi määritellä yhteisö, mutta tilanne missä lukukoiraohjaaja sekä lukija ovat yleisessä tilassa lukemassa vaa-

tii asiakkaalta luottamusta yhteisöön, johon kuuluu koira sekä hänen ohjaajansa. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan elämyksellisyys tapahtuu siis yhteisöjen vastavuoroisuudesta, jossa ohjaaja toimii elämysten mahdollistajana.

Luvussa 3.1 on viitattu nuorisoseurojen osallistumisen portaisiin, jota olen soveltanut kokoavana viitekehyksenä opinnäytetyöni tuloksille. Osallisuudelle kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa. (Nuorisoseurojen osallisuusportaat 2016.) Olen laatinut kaverikoira- ja lukukoiratoiminnalle sovelletut osallisuudenportaat, joiden avulla kaverikoiratyöryhmä pystyy edistämään vapaaehtoisten kiinnittymistä, tasavertaisuutta sekä vaikuttamismahdollisuuksia.

(Kuvio 4 Osallistumisen portaan Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa)

Osallistumattomuus

Osallistumattomuudella tarkoitetaan Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa toimintaan osallistumattomuuden lisäksi passiivisuutta toiminnan sisällä. Yksilön passiivisuus voi johtua heikosta kiinnittymisestä yhteisöön tai vaikuttamisen puutteesta. Osallistumattomuuden tunnusmerkkinä on, että päätökset tehdään yksipuolisesti siten, etteivät vapaaehtoiset pääse vaikuttamaan toimintaan ja päätökset tehdään vapaaehtoistoisten puolesta toiminnan kaikilta tasoilta.

Näennäisosallistuminen

Näennäisellä osallistumisella tarkoitetaan, että vapaaehtoinen kiinnittyy heikosti ryhmään, ryhmä ei kuitenkaan omaa yhteisön tunnusmerkkejä. Näennäisen osallistumisen tunnusmerkki on, että toimijoilta kysytään mielipidettä, mutta mielipiteitä ei käytetä toiminnan kehittämiseen.

Valikoitu osallistuminen

Valikoidun osallistumisen portaalla yksilö kiinnittyy ryhmään jokseenkin. Ryhmässä on joitain yhteisön tunnusmerkkejä, mutta ryhmää ei voi todeta yhteisöksi, koska tasavertaisuus sekä vaikuttamismahdollisuudet eivät täyty kokonaisuudessaan. Valikoidun osallistumisen portaalla toimijoita kuunnellaan vain tietyissä asioissa, ei kaikissa asioissa. Toimijoiden mielipiteitä pidetään tärkeinä joissain asioissa, mutta toiset asiat päätetään toimijoiden puolesta.

Tuettu osallistuminen

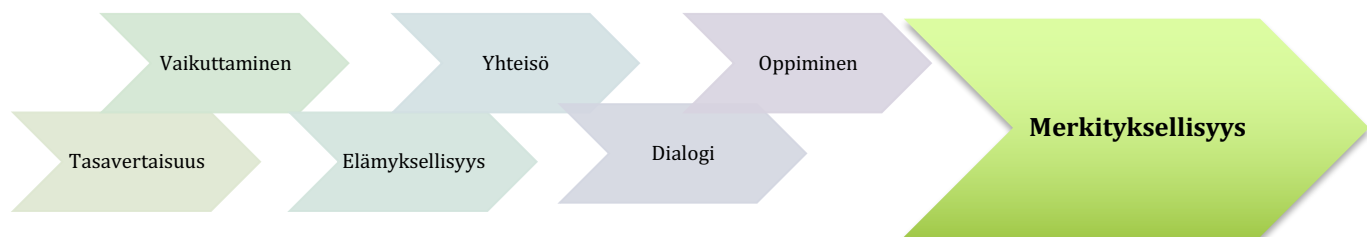
Tuetulla osallisuudella tarkoitetaan yksilön kiinnittymistä yhteisöön, joka omaa yhteisön tunnusmerkit riittävällä tasolla. Tuetun osallistumisen portaalla vapaaehtoiset voivat osallistua kehittämiseen, sekä heidän mielipiteitä käytetään päätöksenteossa sekä toiminnan kehityksessä. Tällä portaalla vapaaehtoisia tuetaan ottamaan vastuuta, mutta kehittämisessä sekä päätöksenteossa kaikilla toimijoilla ei ole tasavertainen asema toiminnassa, vaan jotkut toimijat toimivat auktoriteetteinä.

Todellinen osallistuminen

Tällä portaalla toimijat kiinnittyvät yhteisöihin joiden toiminta on yhdenvertaista sekä toimijoilla on mahdollisuus vaikuttaa vapaaehtoistoimintaan. Todellisen osallistumisen portaalla vapaaehtoisia koulutetaan ja heille annetaan työkaluja toimia sekä osallistua. Todellisen osallistumisen portaalla toimijat käyvät aitoa dialogia kaikkien toiminnan tasojen kanssa yhdenvertaisesti sekä osallistuvat toiminnan kehittämiseen.

6.1 Askeleet vapaaehtoistoiminnassa koettuun merkityksellisyyteen kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa

Opinnäytetyön prosessissa tilaaja, eli Kennelliitto on ollut aktiivisesti mukana. Kennelliiton henkilökuntaa ovat edustaneet kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan koordinaattori Sanna Pirinen sekä apulaistoiminnanjohtaja Riitta Niemelä. Molemmilla henkilöillä on ollut koko prosessin ajan pääsy ajantasaiseen opinnäytetyöhön. Opinnäytetyötä on myös käsitelty kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan kokouksien yhteydessä, jotta työryhmän tarpeet tulisi opinnäytetyöprosessin aikana huomioitua. Olen sopinut, että tulen esittelemään opinnäytetyön tuloksia kaverikoira- ja lukukoiratoiminnalle työn valmistumisen jälkeen. Liite 4 on kohdennettu nimenomaisesti kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan kehittämiseen, liitteen laatimiseen on käytetty työstä saatuja tuloksia vapaaehtoisten kiinnittymisestä. Alla askeleet, joiden avulla Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset pystyvät kokemaan vapaaehtoistyössään merkityksellisyyttä sekä kiinnittymään toimintaan.

(Kuvio 5 askeleita vapaaehtoisten koettuun merkityksellisyyteen)

Tasavertaisuus

Vapaaehtoisten kokema tasavertaisuus sekä kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan organisaatiollinen asema ovat olennaisessa osassa tasavertaisuuden mahdollistamisessa. Tasavertaisuus on ensimmäinen askel kohti ryhmää, jonka jäsenet kokevat osallisuutta. Tämänkaltaisia ryhmiä kutsutaan yhteisöiksi. Kaverikoira- ja lukukoiratoimi-

minnan sisällä koettu yksilöllinen tasavertaisuus toteutuu, kun jokaisella ryhmän jäsenellä on tasavertaiset mahdollisuudet olla mukana toiminnassa. Vapaaehtoistoiminnan organisaatiollinen asema suhteessa muihin vapaaehtoistoimintoihin määrittää olennaisesti vapaaehtoisten kokemaa tasavertaisuutta suhteessa muiden toimintojen vapaaehtoiisiin.

Vaikuttaminen

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan tasavertainen organisaatiollinen asema suhteessa muihin vapaaehtoistoimintoihin mahdollistaa vapaaehtoistoiminnalle tasavertaisen toimintaympäristön. Yksilöiden tasavertainen asema ryhmän sisällä mahdollistaa jokaisella yksilöllä mahdollisuuden keskusteluun sekä asioiden esiintuomiseen. Vaikuttaminen on toinen askel kohti vapaaehtoisten elämyksellisyyttä sekä toimintaan kiinnittymistä. Vaikuttamismahdollisuuksia tulee mahdollistaa jokaisella vapaaehtoiselle muodostamalla ryhmistä yhteisöjä, sekä mahdollistamalla aiemmin kuvatun osallisuuden portaiden mukainen osallistuminen toiminnan kehittämiseen.

Yhteisö

Yhteisö on ryhmä, jossa koetaan osallisuutta. Osallisuutta voidaan kokea tasavertaisessa ryhmässä, jossa jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan. Yhteisöjen muodostuminen on kolmas askel kohti vapaaehtoistoiminnassa koettavaan merkityksellisyyttä. Yhteisöjen avulla vapaaehtoiset kiinnittyvät toimintaan vahvasti, koska yhteisö mahdollistaa elämää rikastuttavaa ryhmän, johon yksilö haluaa omasta tahdostaan kiinnittyä.

Elämyksellisyys

Vapaaehtoistyön elämää rikastuttava näkökulma on otettava vapaaehtoistoiminnassa huomioon. Vapaaehtoiset antavat omaa aikaansa sekä osaamistaan toiminnalle, jonka vuoksi toiminnan on tarjottava heille vastinetta. Elämää rikastuttava näkökulma toteutuu, kun ryhmistä muodostuu yhteisöjä. Yhteisöjen mahdollistama elämyksellisyys on neljäs askel kohti vapaaehtoistoiminnassa koettavaan merkityksellisyyteen.

Dialogi

Kun toiminnan piirissä olevat ryhmät ovat muodostuneet yhteisöiksi on yhteisön jäsenillä mahdollisuus kokea aitoa dialogia muiden yhteisön jäsenten kanssa. Dialogin mahdollistaminen, eli toisia täydentävän keskustelun mahdollistaminen yhteisön sisällä, koska se luo mahdollisuuden oppimiselle sekä aidolle kohtaamiselle. Viides askel on aidon dialogin mahdollistaminen yhteisössä.

Oppiminen

Kun yhteisössä mahdollistuu aito kohtaaminen sekä dialogi kaikkien jäsenten kesken, on mahdollisuus jäsenten kokea oppimista. Oppiminen on elämää rikastuttava asia, joka kiinnittää vapaaehtoiset toimintaan todella vahvasti. Oppiminen yhteisössä tapahtuu koulutusten ja elämyksien muodossa. Oppimisen mahdollistaminen on kuudes askel kohti elämyksellistä vapaaehtoistoimintaa.

Merkityksellisyys ja kiinnittyminen

Kun yhteisön jäsenet ovat tasavertaisessa asemassa ja heillä on yhteneväiset sekä hyvät mahdollisuudet vaikuttaa toimintaan voi ryhmä muodostua yhteisöksi. Yhteisö mahdollistaa tuettuna elämyksellisyyttä, dialogia sekä oppimista. Elämyksellisyys, dialogi sekä oppiminen yhteisössä kiinnittää vapaaehtoisen toimintaan vahvasti.

LÄHTEET

Ahokas, Marja. Ferchel, Maija. Hankonen, Nelli. 2017. Sosiaalipsykologia. Helsinki: Sanoma Pro.

Antonen, Jaakko & Hirvi, Henriikka. 2008. Opinnäytetyö. Yrityksen brändi-imago ja identiteetti. Case: Viikko-häme Oy. Lahden ammattikorkeakoulu.

Coppinger, Lorna & Raymond. 2005. Koira? Ihmisen paras ystävä biologin näkökulmasta. Vantaa: Dark.

Era, Taina (Toim.). 2013. Osallisuus - Oikeutta vai pakkoa. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Färm, Mia. 2013. Opinnäytetyö. Eläinavusteinen toiminta ja eläinavusteinen terapia. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Saimaan ammattikorkeakoulu.

Hakkarainen, Kai. 2005. Asiantuntijuus ja oppiminen työelämässä - psykologisia näkökulmia. Helsingin yliopisto.

Harju, Aaro. 2004. Järjestön kehittäminen. Vantaa: KANSALAISFOORUMI. Viitattu 26.6.2018. <https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto- ja yhdistystoiminta/kansalaisfoorumi.net/jarjeston kehittaminen>

Harju, Aaro. 2004. Osallisuus. Vantaa: KANSALAISFOORUMI. Viitattu 1.4.2018. <https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/osallistuminen ja vaikuttaminen/aiemmat artikkelit/osallisuus>

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka. Remes, Pirkko. Sajavaara, Paula. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hoivakoira. Joensuu: Suomen Hoivakoira T:mi. Viitattu 21.8.2018. <https://www.hoivakoira.fi/toiminta/>

Hokkanen, Liisa. 2014. Autetuksi tuleminen. Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toiminnot. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Hyötykoiraopas. Espoo: Kennelliitto. Viitattu 23.8.2018.

Iivonen, Anne. 2011. Miten vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. Helsinki: OK-opintokeskus.

Juntunen, Jonna. Ruotsalainen, Heidi. Tuomikoski, Anna-Mari. Kääriäinen, Maria. 2016. Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet terveysalalla - opiskelijaohjaajien käsityksiä. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu.

Kangaspunta, Seppo. Aro, Jari. Saastamoinen, Mikko. 2011. Epilogi: Yhteisyyden jatkumo. Tampereen Yliopisto.

Kantola, Johanna. Nousiainen, Kevät. Saari, Milja. 2012. Tasa-arvo toisin nähtynä: oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Helsinki: Gaudemus.

Kaverikoirat. Espoo: Suomen Kennelliitto. Viitattu 1.4.2018. <https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat/kaverikoirien-historia-suomessa>

Keskinen, Suvi & Vuori, Jaana. 2012. Erot, kuuluminen ja osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampereen Yliopisto.

Kolari, Tuula. 2016. Vapaaehtoistoiminta valtava voimavara, mutta ei pyöri ilman tukea. Helsinki: Soste ry. Viitattu 26.8.2018. <https://www.soste.fi/ajankohtaista/vapaaehtoistoiminta-valtava-voimavara-mutta-ei-pyori-ilman-tukea.html>

Kolehmainen, Juho-Erik. 2015. Pro gradu –tutkielma. Työvoiman vaihtuvuus ja sen syyt. Case: OCI – Global hr shared services, Filippiinit. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Kotola, Mikko. 2008. Pro gradu- tutkielma. Vastuu ja yhteistoiminta. Moraalisen vastuun vahvat ja heikot muodot. Helsingin yliopisto.

Kuosmanen, Merja & Törmä, Elina. 2018. Tavoitteena oppimista edistävä arviointi. Jyväskylän yliopisto. <https://www.norssi.jyu.fi/ohjattu-harjoittelu/luokanopettajaharjoittelu/oh3/arviointiluento-oh3-torma-kuosmanen-2018.pdf>

Kurki, Johanna & Nivala, Elina (Toim.). 2006. Hyvä ihminen ja kunnon kansalainen. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Kurki, Leena. 2002 Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylän Yliopisto.

Laimio, Anne & Välimäki, Sari. 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyy. KeskiSuomen Sosiaaliturvayhdistys. Viitattu 1.9.2018. http://www.kssotu.fi/versova/media/Vapehttoim_KEHITTY.pdf

Laimio, Anne. 2010. Lopputyö. Työnohjaus osana laadukasta vapaaehtoistoiminnan järjestämistä. Jyväskylän yliopisto.

Laitila, Minna. 2010. Akateeminen väitöskirja. Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Itä-Suomen Yliopisto.

Laitinen, Matti & Kari, Nurmi. 2004. Mitä tarkoitetaan aktiivisella kansalaisuudella. Vantaa: KANSALAISFOORUMI. Viitattu 1.4.2018. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/aktiivinen_kansalaisuus/aiemmat_artikkelit/aktiivisen_kansalaisuuden_sisaltomaarittely

Lehtonen, Heikki. 2016. Sosiaalinen pääoma ja yhteisöllisyys. Vantaa: KANSALAISFOORUMI. Viitattu 12.6.2018. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/sosiaalinen_paaoma_ja_yhteisollisyys/aiemmat_artikkelit/yhteiso.

Lehtonen, Heikki. 1990. Tiivistelmä kirjasta, Yhteisö. Vantaa: KANSALAISFOORUMI. Viitattu 21.5.2018. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/sosiaalinen_paaoma_ja_yhteisollisyys/aiemmat_artikkelit/yhteiso

Lukukoirat. Espoo: Suomen Kennelliitto. Viitattu 1.4.2018. <https://www.kennelliitto.fi/koirat/lukukoirat>

Manninen, Niina & Raatikainen, Eija. 2014. Vapaaehtoistoiminnasta oppimaan. Ajatuksia ammattikorkeakouluille. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Marjovuori, Ari. 2014. Akateeminen väitöskirja. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Helsingin yliopisto.

McLennan, Saul. Maslow's Hierarchy of needs. 2013. Lontoo: Highgate counselling centre. Viitattu 15.5.2018. <http://highgatecounselling.org.uk/members/certificate/CT2%20Paper%201.pdf>

Hypokoira ry. Mikä on hypokoira?. Viitattu 21.8.2018. <https://hypokoira.fi/fin/hypokoira/>

Niemelä, Riitta. 2018. Kennelliitto apulaistoiminnanjohtaja. Haastattelu 19.5.2018. Haastattelijana Juuso Tuulinen.

Nivala, Elina & Ryynänen, Sanna. 2013. Osallisuuden käsitteen julkishallinnolliset juuret. Viitattu 18.5.2018. <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/Nivala-Ryyn%C3%A4nen2013.pdf>

Nuorisoseurojen osallisuusportaat. 2016. Nuorisoseurat. Viitattu 12.7.2018. https://nuorisoseurat.fi/wp-content/uploads/2016/12/Nuorisoseurojen_osallisuusportaat.pdf

Nylund, Marianne & Yeung, Anne, Birgitta. 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.

Paananen, Reija. 2017. Huono-osaisuus ja osallisuus Kainuussa. Sokra & Diakoniamattikorkeakoulu. Viitattu 1.4.2018. <https://www.innokyla.fi/documents/2036661/df39377a-9410-44cf-85e2-4208cf7838d2>

Peltosalmi, Juha. Hakkarainen, Tyyne. Särkelä, Riitta. Eronen, Anne. 2012. Järjestöbarometri 2012. Helsinki: Soste ry.

Perustuslaki 1999/731. Annettu Helsingissä 11.6.1999.

Pessi, Anne, Birgitta & Oravasaari, Tomi. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnasta. Helsinki: Raha-automaattiyhdistys.

Pirinen, Sanna. 2018. Kennelliitto kaverikoirakoordinaattori. Haastattelu 19.5.2018. Haastattelijana Juuso Tuulinen.

Pohjalainen, Marjut. 2016. Akateeminen väitöskirja. Hiljaisen tiedon tunnistaminen, jakaminen ja uuden tiedon luominen kirjastotyön kontekstissa. Tampereen Yliopisto.

Rajaniemi, Jere. 2009. Mielekkäästi vapaaehtoistoiminnassa. Tuloksia kyselyistä järjestöjen ikääntyneille jäsenille. Helsinki: Ikäinstituutti.

Raute, Susanna. 2014. Opinnäytetyö. Laadulliset tutkimusmenetelmät teoriassa ja käytännössä: Case Kouvolan ydinkeskusta ry. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Rissanen, Päivi & Puumalainen, Jouni. 2016. Kokemuksen kautta osaamiseen: Vapaaehtoisuus, vertaisuus ja kokemusasiantuntijuus. Viitattu 15.5.2018. https://kuntoutussaatio.fi/files/2208/KUN1601_katsaus_vapaaehtoisuus.pdf

Seppo, Maija. 2013. Kansalaisyhteiskunta nyt. Selvitys suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksistä, tilasta ja asemasta. Helsinki: Kepa ry.

Sipilä, Outi. 2014. Pro gradu –tutkielma. Vapaaehtoistoiminta kasvattajana elämäntilassa. Tampereen yliopisto.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry. Hausjärvi: Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys. Viitattu 13.8.2018. <https://www.hevostoiminta.net/10>

Sosped säätiö. Meidän sosiaalipedagogiikkamme. Helsinki: Viitattu 28.7.2018. <http://www.sosped.fi/meidan-sosiaalipedagogiikkamme/>

Sotarauta, Markku & Linnamaa, Reija. 1999. Kehittäjäverkostojen pullonkaulat ja verkostojen johtaminen: Esimerkkinä kuntien elinkeinopoliittinen yhteistyö. Tampereen Yliopisto.

Syrjänen, Johanna (toim.). 2010. Tukihenkilötoiminnan laatukäsikirja. Turku: Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry.

Syvänen, Sirpa. 2003. Akateeminen väitöskirja. Työn paineet ja puuttumattomuuden kustannukset. Tutkimus sisäisen tehottomuuden lähteistä ja vaikutuksista, esimerkkikohteina kuntien sosiaalitoimen vanhuspalveluja tuottavat työyhteisöt. Tampereen yliopisto.

Tenhunen, Tuomo & Porkka, Suvi-Tuuli (toim.). 2017. Vapaaehtoistyön työnohjauksen ytimessä. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.

Tennilä, Meri (toim.). Karreinen, Lari. Halonen, Maria. 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry.

Toikko, Timo & Rantanen Teemu. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Vesala, Kari & Rantanen, Teemu (Toim.). 2007. Argumentaatio ja tulkinta. Helsinki: Guadeamus.

Viljanen, Anne. 2012. Opinnäytetyö. "Yhdeksän on enemmän kuin yksi". Tiimit seurakunnan vapaaehtoistoiminnan kehittäjinä. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Vilkka, Hanna. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325. Annettu Helsingissä 30.12.2014.

.

LIITTEET

LIITE 1

SUOMEN KENNELLIITTO – FINSKA KENNELKLUBBEN RY

Kennelliitto, suomalainen järjestö joka edistää puhdasrotuisten, rekisteröityjen koirien kasvattamista sekä käyttöä. Lisäksi Kennelliitto toimii koirien kasvattajien ja omistajien keskusjärjestönä ja edunvalvojana. Kennelliitto edistää terveiden ja hyväluonteisten, käyttöominaisuuksiltaan, rakenteeltaan ja ulkomuodoltaan rodunomaisten koirien kasvattamista sekä yleisen tietämyksen lisäämistä näistä tavoitteista. Kennelliitto edistää koirien hyvinvointia sekä hyvinvoinnin edellytyksiä suomalaisessa yhteiskunnassa. Kennelliitto vaalii suomalaisen koiranjalostuksen perinteitä erityisesti kotimaisten rotujen osalta. **Tämän liitteen kaikki informaatio on kerätty Kennelliiton vuosikertomuksista, säännöistä, strategiasta sekä toimintasuunnitelmista.**

Kennelliiton jäseneksi voi liittyä henkilöjäseneksi yksittäinen ihminen tai yhteisöjäseneksi yhdistys tai muu yhteisö. Kennelliiton yhteisöjäseniä ovat kennelpiirit, rotujärjestöt, rotua harrastavat yhdistykset, lajiliitot sekä lukuisat muut yhteisöt sekä yhdistykset. Yhteisöillä tarkoitetaan esimerkiksi puolustusvoimien sotakoiraosastoa, joka ei ole itsenäinen yhdistys, mutta mielletään yhteisöksi ja merkittäväksi Kenneltoimijaksi.

1. KENNELLIITTO KONSERNI

Kennelliitto omistaa kolme sen palveluista ja tuotannosta osittain vastaavaa tytäryhtiötä. Kennelliitto sekä koko Kennelliitto konserni työllistää noin 60 henkilötyövuotta. Showlink Oy on Kennelliiton tytäryhtiö, joka tuottaa pääasiassa koiranäyttelyjä Suomessa, lisäksi Showlink tuottaa erilaisia tuotteita ja palveluita Kennelliitolle, koiran

omistajille sekä muille koira-alan toimijoille. Kennelliiton toinen tytäryhtiö on Kustannus Oy Koiramme, jonka tehtävänä on toimittaa Kennelliiton jäsenlehteä Koirammelehteä. Kolmas kennelliiton tytäryhtiö on Prettybit Projects Oy, joka tuottaa Kennelliitolle sekä muille toimijoille ohjelmistopalveluja. Kennelliitto konsernin vuotuinen tuotto on noin 13 miljoonaa euroa. Suomalainen järjestäytynyt kenneltoiminta sai alkunsa jo vuonna 1889, jolloin perustettiin Finska Kennelklubben - Suomen Kennelklubi. Vuonna 1934 perustettiin Kennelliitto Kennelklubin rinnalle, koska Kennelklubin toiminta koettiin elitistisenä sekä liian jäykkänä organisaationa, sittemmin vuonna 1962 Finska Kennelklubben ja Suomen Kennelliitto sulautuivat yhdeksi liitoksi, jonka nimeksi tuli Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben ry.

1.1 Kennelliitto tänään

Kennelliitto on Pohjoismaiden vanhin kenneljärjestö, jonka henkilöjäsenmäärä on noin 150 000. Kennelliiton jäsenistä noin 23 000 ovat nuorisolain mukaisesti nuoria, eli alle 29-vuotiaita. Kennelliiton henkilöjäsenistä yli 15% on nuoria. Kennelliiton jäsenyhdistyksiä ovat 19 kennelpiiriä sekä yli 2000 muuta yhdistys- sekä yhteisöjäsentä. Kennelliiton jäsenlehti Koirammelehti on maamme luetuimpia järjestöjen jäsenlehtiä, lehdellä on noin 338 000 lukijaa.

Kennelliitto on siis hyvin tunnettu sekä arvostettu toimija, joka edustaa noin 650 000 suomessa asuvaa koira- ja heidän omistajiaan. Kennelliiton hyvän vaikuttamistyön ansiosta suomalaisesta koirakannasta noin 80% ovat rokotettuja. Suomessa on näin kitketty sellaisia tauteja täysin pois, joita esiintyy esimerkiksi Venäjällä, sekä Keski-Euroopassa.

Kennelliiton kansainvälisiä kattojärjestöjä ovat Pku - Pohjoismainen Kennelunioni sekä FCI - Fédération Cynologique Internationale. Pku on pohjoismaiden kenneljärjestöjen yhteistyöelin, jonka tarkoituksena on edistää pohjoismaista yhteistyötä ja vuoropuhelua. Pohjoismainen yhteistyö on ollut vuosien varrella hedelmällistä sekä hyvin palkitsevaa. Pohjoismaissa vallitsee hyvin yhteneväiset käytännöt sekä toimin-

tatavat. FCI puolestaan on kansainvälinen koiranjalostukseen keskittynyt keskusjärjestö, jonka tavoitteena on edistää puhdasrotuisten koirien jalostusta, käyttöä sekä edistää kansainvälisten koirajärjestöjen keskinäistä yhteistyötä.

2.PÄÄTÖKSENTEKO KENNELLIITOSSA

Kennelliiton ylin päättävä elin on kolmen vuoden välein koollekutsuttava yleiskokous. Yleiskokoukseen kutsutaan kustakin jäsenyhdistyksestä kaksi varsinaista- sekä varaedustajaa. Yleiskokous valitsee Kennelliitolle valtuuston, joka käyttää Kennelliiton korkeinta päätäntävaltaa yleiskokouksien välisen ajan. Kennelliiton valtuusto valitsee taas Kennelliitolle hallituksen, jonka tehtävä on johtaa koko liiton operatiivista toimintaa. Hallitus toimii kollektiivisesti toiminnanjohtajan esimiehenä, lisäksi hallitus valitsee Kennelliiton toiminnanjohtajan sekä varatoiminnanjohtajan. Jokainen Suomessa hyväksytyn koirarodun rotujärjestö sekä jokainen kennelpiiri nimeävät Kennelliiton valtuustoon kaksi valtuuston edustajaa, jotka hyväksytään yleiskokouksessa. Lisäksi yleiskokous valitsee 12 valtuuston jäsentä listavaaleilla.

Kennelliiton hallinnosta vastaa hallitus. Hallituksen valitsee Kennelliiton valtuusto järjestäytymiskokouksessaan. Kennelliiton hallituskausi on kolme kalenterivuotta. Hallitus voi asettaa avukseen toimikuntia sekä työryhmiä, hallituksen alaisten toimikuntien sekä työryhmien puheenjohtajina toimivat hallituksen jäsenet. Hallituksen alaisten toimikuntien sekä työryhmien kokoonpanon valitsee hallitus.

Kennelliiton hallituksen alaiset toimikunnat:

- Jalostustieteellinen toimikunta
- Kasvattajatoimikunta
- Nuorisotoimikunta
- Näyttely- ja ulkomuototoimikunta
- Koe- ja kilpailutoimikunta
- Tulevaisuustoimikunta
- Voittaja-näyttelyiden toimikunta
- Hyötykoiratoimikunta

Kennelliiton hallituksen alaiset toimikunnat vastaavat kukin oman toimialueensa toiminnasta, taloudesta sekä käytännön toiminnan toteutuksesta. Toimikunnilla on osin autonominen asema organisaatiossa toteuttaa toimintaa, vain isot päätökset menevät Kennelliiton hallituksen päätettäväksi. Toimikunnilla on taloudellinen ja toiminnallinen vastuu.

Myös toimikunnat voivat nimetä työryhmiä jolloin ne toimivat toimikunnan alaisina. Esimerkiksi Nuorisotoimikunnan alaisuudessa toimii leirityöryhmä, jonka tavoitteena on kehittää Nuorisotoimikunnan yksittäistä toimialuetta, eli leiritoimintaa. Toimikuntien alaiset työryhmien päätökset etenevät toimikunnan kokouksen päätettäväksi. Toimikuntien alaisten työryhmien kokoonpanon päättää nimeävä toimikunta.

Hallituksen alaiset työryhmät:

- Antidoping-työryhmä
- Kansallisen geenivaraohjelman työryhmä
- Kaverikoira- ja lukukoiratyöryhmä
- Museotyöryhmä
- Koiranet-työryhmä
- Metsästyskoiratyöryhmä
- Suomen Kennelliitto ry:n säännöt -työryhmä
- Kennelliiton vakiosopimuslomakkeet -työryhmä
- Eläinsuojelutyöryhmä

Kennelliiton hallituksen alaiset työryhmät toteuttavat toimialueensa toimintaa ja koordinoivat sekä kehittävät sitä. Työryhmillä on pienempi taloudellinen ja toiminnallinen vastuu, kuin toimikunnilla. Suuri osa hallituksen alaisten työryhmien päätöksistä etenevät hallituksen kokoukseen esityksinä, jolloin vastuun päätöksistä kantaa suurilta osin hallitus.

Toiminnanjohtaja vastaa Kennelliiton henkilökunnasta, sekä hallituksen päättämän toimisto organisaation johtamisesta. Hallitus päättää millainen toimisto organisaatio on, mutta käytännön johtamisesta vastaa toiminnanjohtaja. Kennelliiton toimiston

työntekijät toimivat pääsääntöisesti valmisteleivassa sekä koordinoivassa roolissa, kun luottamushenkilöt toimivat päättävässä roolissa.

3. STRATEGINEN TOIMINTA

Kennelliiton nykyinen strategiakausi on pituudeltaan viisi vuotta. Nykyinen strategia on tullut käyttöön vuonna 2017 ja päättyy vuoden 2021 lopussa. Strategiassa on nostettu useita teemoja, joiden yhteinen tavoite on mahdollistaa hyvä elämä koiran kanssa. Nykyisessä strategiassa on nostettu koiran omistaja sekä koira keskiöön siten, että jokaisen koiran sekä koiranomistajan asema edistyisi yhteiskunnassa.

Kennelliitto toteuttaa strategiaansa vuosittaisilla painopisteillä, siten että vuosittain toteutetaan jokin projekti Kennelliiton perustoiminnan kehittämiseksi. Vuonna 2018 painopiste on Kennelliiton palveluiden digitalisoiminen sekä viestinnän uudistaminen. Vuosittaiset painopisteitä toteuttavat projektit päätetään vuosi ennen toimikauden alkua, jotta yhteiskunnallisiin sekä toiminnallisiin uudistuksiin voidaan reagoida strategian mukaisesti.

Kennelliiton vuotuiset strategiset painopisteet:

2015	Vastuullinen koiran kasvattaminen
2016	Hyvää elämää koiran kanssa- nuoresta lähtien
2017	Kotimaiset rodut kansallisaarteemme
2018	Digitaaliset palvelut
2019	Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

3.1 Kennelliiton arvot ja visio

Kennelliitto toimii avoimesti edistäen avointa kennelyhteisöä, jossa toimitaan avoimesti demokraattisesti sekä pyritään vuorovaikutukseen. Kennelliiton toiminnassa

huomioidaan kansainvälisyys, ja kansainvälisten kumppanuuksien merkitys toiminnalle. Kennelliitto ylläpitää sekä kehittää rodunomaista, tervettä koira kantaa, jossa huomioidaan koirien monipuolinen käyttö, kuten seura-, harrastus- ja työtarkoituksissa. Kennelliitto vaalii kotimaisten rotujen asemaa kansallisesti sekä kansainvälisesti edistämällä rotujen elinvoimaisuutta ja arvostusta. Kennelliitto ylläpitää ja edistää kotimaisten koirarotujen alkuperäisiä käyttöominaisuuksia. Kennelliitto vastaa aloitteellisesti ihmisen ja koiran toimintaympäristön muutoksiin, tarpeisiin sekä odo-
tuksiin. Kennelliitto pyrkii näin edistämään koiran sekä koiran omistajan asemaa yhteiskunnassa. Kennelliiton visio on olla entistä vahvempi toimia koiratoiminnan suunnannäyttäjänä omassa toiminnassaan sekä koko yhteiskunnassa. Kennelliitto pyrkii edistämään omaa yhteiskunnallista vaikuttavuuttaan luomalla nykyaikaisia, helppokäyttöisiä sähköisiä palveluita jäsenilleen sekä koirien omistajille.

Kennelliiton tavoitteena on nostaa koirien ja koiranomistajien sekä koirien kanssa toimivien ihmisten hyvinvointia. Tähän Kennelliitto pyrkii vahvistamalla koirien rekisteröimistä, jotta koirien terveystuloksista ja rokotustiedoista tulee julkisia. Avoimella datalla jokainen koiran kanssa toimiva tai koiran ostaja voi selvittää helposti koiran tiedot. Koirien rekisteröimisellä voidaan estää esimerkiksi ihmisiin siirtyvien tautien leviämisen, kun tiedetään koirarotujen terveystulokset sekä rokotustiedot. Rekisteröity koira on välttämätön työkalu arvioida koirien luonnetta, käyttöominaisuuksia sekä erilaisia perinnöllisiä sairauksia, täsmällisen ohjelman avulla Kennelliitto voi toimia alan edelläkävijänä terveystulosten edistämisessä.

Kennelliitto pyrkii kehittämään koiraharrastuksien tunnettuutta ja kiinnostavuutta. Jatkuvuus on turvattava laadukkaalla nuorisotyöllä sekä jatkuvalla ihmisten kohtaamisella. Ihmisten ja varsinkin nuorten koiranpitoa tulee edistää sekä tukea ja heitä tulee kannustaa harrastamiseen. Harrastusmahdollisuuksien alueellinen saatavuus on Kennelliiton keskeinen tavoite edistää harrastusmahdollisuuksien saatavuutta, jokaisella koiran omistajalla tulisi olla mahdollisuus harrastaa koiransa kanssa asuinpaikastaan riippumatta. Etenkin kotimaisten koirarotujen tulevaisuus on turvattava ja niille luontaisen käyttötarkoituksen harrastusmahdollisuuksia tulee olla saatavilla jokaisella alueella Suomessa.

4. HYÖTYKOIRATYÖRYHMÄ

Kennelliitto ylläpitää hyötykoiratoimikuntaa, jonka jäseniä ovat erilaiset yhteisöt ja yhdistykset. Hyötykoiratoimikunnan tarkoitus on koordinoida työryhmän jäsentahojen yhteistoimintaa sekä tuottaa heille koulutus- ja neuvottelutapahtumia. Hyötykoiratoimikuntaan kuuluvat seuraavat tahot:

Puheenjohtajajäsen

Suomen kennelliitto ry

Virkatahot

Poliisi/poliisikoiralaitos

Puolustusvoimat

Rajavartiolaitos

Rikosseuraamuslaitos

Tulli/tullin koirakoulu

Muut jäsenet

Axxell Brusaby

Hypokoira ry

Invalidiliitto ry/Avustajakoirat

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry

Näkövammaisten keskusliitto/opaskoirakoulu

Suomen Kuulo- ja tukikoirat ry

Suomen metsästysjäljestäjät ry

Suomen Palveluskoiraliitto ry

Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminta

5. SANASTO

Kaverikoiratyöryhmä

Kennelliiton hallituksen alainen työryhmä, joka vastaa kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan käytännön järjestelyistä sekä toiminnan toteutuksesta.

Kaverikoiravastaava

Kaverikoiravastaava on Kennelliiton alainen luottamushenkilö, joka toimii kennelpiirissä. Kaverikoiravastaava vastaa kennelpiirin alueen kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan toteutuksesta, raportoinnista sekä kouluttamisesta.

Kennelpiiri

Kennelpiirejä on yhteensä 19. Kennelpiirit ovat itsenäisiä Kennelliiton alaisia jäsenyhdistyksiä, joiden yhteistyöstä Kennelliiton kanssa määritellään erilaisin sopimuksin.

Alueellinen toimintaryhmä

Alueellisia toimintaryhmiä ovat kennelpiirin alueella toimivat ryhmät. Kaikissa kennelpiireissä ei ole useampaa toimintaryhmää, mutta isoissa kaupungeissa sekä alueellisesti suurissa maakunnissa useat toimintaryhmät ovat välttämättömiä. Toimintaryhmät toteuttavat toimintaa tietyllä kohdennetulla alueella.

Toimintaryhmän yhteyshenkilö tai ryhmänvetäjä

Molemmat termit tulevat opinnäytetyössä esille, termeillä tarkoitetaan toimijaa, joka toimii yksittäisen toimintaryhmän vetäjänä/yhteyshenkilönä. Hänen tehtävänä on koordinoida ryhmän toimintaa ja olla mukana käytännön toiminnan toteuttamisessa.

Kennelyhteisö ja kenneltoiminta

Kennelyhteisöllä tarkoitetaan kaikkia koirien kanssa työtä tekevien tahojen toimijoiden muodostamaa ryhmää. Ryhmään kuuluu mm. kasvattajia, harrastajia, työntekijöitä, vapaaehtoisia sekä muita koiramaailman toimijoita. Kenneltoiminnalla tarkoitetaan näiden ihmisten tekemää toimintaa, kuten kasvattamista, kilpailutoimintaa tai muuta toimintaa kennelyhteisössä.

LIITE 2

Kyselytutkimus

Hyvä kaverikoira ja/tai lukukoiraohjaaja

Tämä kyselytutkimus on osa opinneytetyöni tutkimusta. Opinnäytetyöni tilaaja on Suomen Kennelliitto. Kyselyn vastauksia tullaan käyttämään kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan kehittämiseen.

Kyselytutkimus on lähetetty kaikille kaverikoira- ja lukukoiraohjaajille. Kyselytutkimus on täysin anonymi. Toivon kaikilta mahdollisimman rehellisiä vastauksia, jotta toimintaa voidaan kehittää mahdollisimman tehokkaasti. Vastatkaa kaikkiin kysymyksiin oman mielenne mukaisesti, oikeita tai väärä vastauksia ei kyselyssä ole.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 minuuttia.

Kiitos paljon ajastasi! :)
Juuso Tuulinen

Taustatiedot

Minkä kennelpiirin alueella toimit?

- ☐ Etelä-Hämeen kennelpiiri
- ☐ Etelä-Pohjanmaan kennelpiiri
- ☐ Kainuun kennelpiiri
- ☐ Keski-Suomen kennelpiiri
- ☐ Keski-Pohjanmaan kennelpiiri
- ☐ Kymenläänin kennelpiiri
- ☐ Lapin kennelpiiri
- ☐ Varsinais-Suomen kennelpiiri
- ☐ Pohjois-Hämeen kennelpiiri
- ☐ Pohjois-Karjalan kennelpiiri
- ☐ Pohjois-Pohjanmaan kennelpiiri
- ☐ Pohjois-Savon kennelpiiri
- ☐ Salpausselän kennelpiiri
- ☐ Satakunnan kennelpiiri
- ☐ Suur-Savon kennelpiiri
- ☐ Uudenmaan kennelpiiri
- ☐ Vaasan kennelpiiri - Vasa kenneldistrikt
- ☐ Ålands kenneldistrikt
- ☐ Helsinginseudun kennelpiiri

Ryhmät ja osallistuminen

Hyvä kaverikoira ja/tai lukukoiraohjaaja

Seuraavat kysymykset liittyvät sinun kokemukseesi erilaisista ryhmistä, ja niihin kuulumisesta. Vastaathan mahdollisimman rehellisesti.

Kuulutko johonkin alueelliseen kaverikoira- tai lukukoiraryhmään?

☐

Kyllä

☐

En

☐

En osaa sanoa

Tiedätkö kuka on alueesi kaverikoiravastaava?

☐

Kyllä

☐

En

☐

En osaa sanoa

Tiedätkö kuka on kaverikoira- tai lukukoiraryhmäsi yhteyshenkilö?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Mihin seuraavista ryhmistä tai yhteisöistä tunnet kuuluvasi?

- ☐ Kennelpiiri
- ☐ Kaverikoira- tai lukukoiraryhmä
- ☐ Kennelliitto
- ☐ Alueellinen kaverikoira- tai lukukoirayhteisö
- ☐ Jokin muu, mikä

Mihin seuraavista olet osallistunut?

- ☐ Lukukoirakurssi
- ☐ Kaverikoira- tai lukukoirakurssi
- ☐ Kennelpiirin koulutustapahtuma
- ☐ Kennelpiirin virkistytymistapahtuma
- ☐ Muuhun kennelpiirin toimintaan
- ☐ Muuhun Kennelliiton toimintaan
- ☐ Kaverikoiraseminaariin
- ☐ KoiraExpoon
- ☐ Muuhun Kennelliiton koulutustapahtumaan
- ☐ Jokin muu, mikä

Minkä seuraavien tahojen toiminnassa olet mukana?

- ☐ Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoiminta
- ☐ Kennelliiton muu toiminta
- ☐ Kennelpiirin muu toiminta
- ☐ Rotujärjestön toiminta
- ☐ Muu kennelharrastus
- ☐ Jokin muu, mikä

Toimitko jonkun kennelharrastuksen tahon päättävässä luottamustehtävässä (hallitus, valtuusto tms.)?

- ☐ Kennelliitto
- ☐ Kennelpiiri
- ☐ Kennelliiton toimikunnat tai työryhmät
- ☐ Kennelpiirin toimikunnat tai työryhmät
- ☐ Rotujärjestö
- ☐ Jokin muu, mikä

Vaikuttaminen

Hyvä kaverikoira ja/tai lukukoirahojaaja

Seuraavat kysymykset liittyvät sinun kokemukseesi erilaisissa ryhmissä vaikuttamiseen. Vastaathan mahdollisimman rehellisesti.

Miten hyvin voin vaikuttaa seuraaviin asioihin?

	En juurikaan voi vaikuttaa	1	2	3	4	5 voin vaikuttaa paljon
Kaverikoira ja/tai lukukoiratoiminnan käytännön järjestelyt	☒	☒	☒	☒	☒	
Kennelliiton kaverikoira ja/tai lukukoiratoiminta	☐	☐	☐	☐	☐	
Kennelpiirin toiminta	☒	☒	☒	☒	☒	
Oman kaverikoira- tai lukukoiraryhmän toiminta	☐	☐	☐	☐	☐	

Voitko mielestäsi vaikuttaa riittävästi toimintaan sekä toimintatapoihin?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Tiedätkö miten voit vaikuttaa toimintaan sekä toimintatapoihin?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Kuullaanko mielipiteitäsi toiminnassa?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Arvostetaanko sinua kaverikoira- ja/tai lukukoiratoiminnassa?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Tasavertaisuus

Hyvä kaverikoira ja/tai lukukoiraohjaaja

Seuraavat kysymykset liittyvät sinun kokemukseesi tasavertaisuudesta.
Vastaathan mahdollisimman rehellisesti.

Oletko mielestäsi tasavertaisessa asemassa

En

kyllä

1

2

3

4

5

Kennelliiton muiden vapaaehtoisten kanssa?

Kennelpiirin muiden vapaaehtoisten kanssa?

Muiden kaverikoira- ja/tai lukukoiratoimijoiden kanssa?

Omassa kaverikoira- tai lukukoiraryhmässä?

	1	2	3	4	5
Luotetaanko osaamiseesi?	☒	☒	☒	☒	☒
Arvostetaanko osaamistasi?	☐	☐	☐	☐	☐
Tuetaanko sinun oppimistasi sekä kehittymistäsi?	☒	☒	☒	☒	☒
Tarjoaako Kaverikoira- ja/tai lukukoiratoiminta uusia mahdollisuuksia?	☐	☐	☐	☐	☐
Tarjoaako kaverikoira- tai lukukoiratoiminta sinulle elämyksiä?	☒	☒	☒	☒	☒
Onko sinulla riittävät tiedot sekä taidot kaverikoira- ja/tai lukukoiratoiminnan toteuttamiseen?	☐	☐	☐	☐	☐
Saatko tarpeeksi palautetta toiminnastasi?	☒	☒	☒	☒	☒
Onko saamasi palaute rakentavaa?	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedätkö keneltä voit pyytää tarvittaessa apua?	☒	☒	☒	☒	☒
Saatko kysymyksillesi vastauksen riittävän nopeasti?	☐	☐	☐	☐	☐
Pystytkö puhumaan avoimesti toiminnan mahdollisista ongelmista?	☒	☒	☒	☒	☒
Onko sinulla on mahdollisuus esittää kehitysideoita?	☐	☐	☐	☐	☐
Huomioidaanko onnistumisesi?	☒	☒	☒	☒	☒
Kunnioitetaanko toiminnassa muita?	☐	☐	☐	☐	☐
Kannustetaanko toiminnassa muita?	☒	☒	☒	☒	☒
Viekö toiminta sinulta liikaa aikaa?	☐	☐	☐	☐	☐
	☒	☒	☒	☒	☒

Oletko kokenut syrjintää, vähättelyä tai muuta vastaavaa toimintaa

	En ole kokenut	1	2	3	4	Olen kokenut paljon
Kennelliiton kaverikoira- tai lukukoitatoiminnassa?	☒	☒	☒	☒	☒	
Kennelliiton muussa toiminnassa?	☐	☐	☐	☐	☐	
Kennelliiton muilta toimijoilta?	☒	☒	☒	☒	☒	
Kennelpiirin muilta toimijoilta?	☐	☐	☐	☐	☐	
Vierailukohteiden asiakkailta?	☒	☒	☒	☒	☒	
Vierailukohteiden henkilökunnalta?	☐	☐	☐	☐	☐	
Muun kennelharrastuksen taholta?	☒	☒	☒	☒	☒	

Jos olet kokenut syrjintää, minkälaista se on ollut?

Toiminta

Hyvä kaverikoira ja/tai lukukoirahojaaja

Seuraavat kysymykset liittyvät sinun kokemukseesi kaverikoira- tai lukukoiratoiminnasta. Vastaathan mahdollisimman rehellisesti.

Miksi lähdit mukaan kaverikoira- tai lukukoiratoimintaan?

- ☐ Halusin tuoda iloa muille koirani avulla
- ☐ Halusin koiralleni mukavaa aktiviteettiä
- ☐ halusin koiralleni uuden tittelin
- ☐ Jokin muu, mikä

Mikä on sinulle tärkeintä kaverikoira- tai lukukoiratoiminnassa?

- ☐ Elämyksien saaminen
- ☐ Koiran aktivoiminen
- ☐ Elämyksien mahdollistaminen
- ☐ Ihmisten kohtaamisen
- ☐ Ryhmään kuuluminen
- ☐ Jokin muu, mikä

Miten kehittäisit kaverikoiratoimintaa?

Miten kehittäisit lukukoiratoimintaa?

Vapaa sana

LIITE 3

TEEMAHAASTattelun Runko

Taustatiedot

- Mikä on toimenkuvasi ja mikä on asemasi kaverikoira- ja/tai lukukoiratoiminnassa
- Mikä kaverikoira- ja/tai lukukoiratoiminnassa kiinnostaa
- Kuinka kauan olet toiminut kaverikoira- ja/tai lukukoiratoiminnan parissa

Historia

- Miksi mielestäsi Kennelliitto on aloittanut kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan toteuttamisen?
- Miten mielestäsi kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan suhtaudutaan kennelyhteisössä
- Liittyykö kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan jotain ennakkokäsityksiä?
 - Millaisia?
 - Miksi?
 - Miten se näkyy?

Kennelliitto

Tarkoituksena on selvittää mitä hyötyä Kennelliitolle on Kaverikoira- ja Lukukoiratoiminnan toteuttamisesta.

- Mikä on kyseisen vapaaehtoistoiminnan merkitys Kennelliitolle?
- Miksi Kennelliitto toteuttaa kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa?
- Miksi sinun mielestäsi kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa tehdään?
- Miten kaverikoira- ja lukukoiratoiminta edistää mielestäsi Kennelliiton strategiaa?
- Mitä hyötyä Kennelliitolle on kaverikoira- ja lukukoiratoiminnasta?

Kaverikoira- ja Lukukoiratoiminta

- Onko kaverikoira- ja lukukoiratoiminta mielestäsi tasavertaisessa asemassa liiton muun toiminnan kanssa?
- Mikä on kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan tavoite?
- Kenelle kaverikoira- ja lukukoiratoiminta on tarkoitettu?
- Ketkä voivat tulla mukaan vapaaehtoisiksi kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan?
- Mitä hyötyä vapaaehtoiselle on kaverikoira- ja lukukoiratoiminnasta?
- Mikä sai sinut tulemaan mukaan kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan?
- Mitä annettavaa sinulla on kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan?
- Mitkä mielestäsi ovat suurimmat syyt lähteä mukaan kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan?
- Vaatiiko toimintaan lähteminen jotain erityisosaamista?
- Kuinka vapaaehtoisten osaamisesta huolehditaan?
- Miten vapaaehtoisten jaksamisesta huolehditaan?
- Kerro vapaasti mitä tuli mieleen?

LIITE 4

Askeleet vapaaehtoisten kiinnittymiseen kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa

Tämä opinnäytetyön liite on tarkoitettu Kennelliiton hallituksen alaisen kaverikoiratyöryhmän käyttöön kehittämään kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa. Tämä liite pyrkii edistämään kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisten kiinnittymistä sekä sitoutumista toimintaan. Liite antaa konkreettisia kehitysehdotuksia vapaaehtoisten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen sekä vapaaehtoisten tasavertaisuuden edistämiseen. Vaikuttamismahdollisuuksien ja tasavertaisuuden edistäminen ovat vapaaehtoisten kiinnittymiselle elintärkeitä elementtejä, ilman niitä kiinnittyminen sekä sitoutuminen toimintaan on hyvin haastavaa. Liite tuo työryhmän käyttöön konkreettisia kehitysideoita, joiden avulla kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa pystytään kehittämään. Tämä liite sisältää kehitystoiminnan mallinnuksen, joka mukailee opinnäytetyön teemoja ja mahdollistaa kaikki tämän liitteen kehitysideat sekä kaikkien askelten toteuttamisen.

Tasavertaisuus ja vaikuttamismahdollisuudet

Työssäni olen havainnut, että tasavertaisuus sekä yhteisön jäsenten vaikuttamismahdollisuudet ovat olennaisessa osassa vapaaehtoisten kiinnittymisessä. Tasavertaisuus sekä vapaaehtoisten mahdollisuus vaikuttaa on taattava kaikilla toiminnan tasoilla ja näiden teemojen tulee olla läsnä jokapäiväisessä toiminnassa. Toimijoita on pystyttävä tukemaan näiden asioiden mahdollistamiseksi, varsinkin ryhmien yhteyshenkilöt sekä kaverikoiravastaavat ovat keskeisessä asemassa tasavertaisuuden

sekä vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisessa. Jos tasavertaisuus sekä vaikuttamismahdollisuudet eivät toteudu toiminnan jokaisella tasolla vapaaehtoiset eivät kiinnity yhteisöihin ja vapaaehtoiset sitoutuminen heikkenee oleellisesti. Tasavertaisuuden sekä vaikuttamisen mahdollisuuksien puute aiheuttaa ristiriitatilanteita ryhmien sisällä sekä toiminnan tasojen kesken.

Miksi kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa tehdään?

On vaikea velvoittaa vapaaehtoisia kiinnittymään sekä sitoutumaan toimintaa, jos sen tarkoitusta organisaatiolle, vapaaehtoiselle tai asiakkaalle ei olla määritelty.

Kennelliiton kaverikoira- ja lukukoiratoimintaa toteutetaan opinnäytetyön perusteella sen tuoman julkisuuskuvan vuoksi. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan avulla pystytään kohtaamaan uusia kohderyhmiä, mitä Kennelliiton muut toiminnot eivät pysty kohtaamaan. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan kautta pystytään kohtaamaan sellaisia ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta koiraan sekä kohteiden henkilökuntaa. Toiminta antaa hyvän mahdollisuuden edistää Kennelliiton strategista tavoitetta ”hyvää elämää koiran kanssa” mahdollistamalla uusille kohderyhmille mahdollisuuden kohdata koiran. Lisäksi toiminta mahdollistaa tiedon jakamisen käyntikohteissa. Esimerkiksi vapaaehtoiset voivat edistää käynneillään Kennelliiton strategista päämäärää jakamalla tietoaan vastuullisesta koiranomistamisesta sekä muusta kenneltoiminnasta.

Ensimmäinen askel: Toimijoiden tukeminen

Vapaaehtoinen kohtaa kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa monenlaisia haasteita. Toiminnassa tulee kiinnittää huomiota yhteisöihin sekä ryhmiin kiinnittymiseen kouluttamalla toimijoita, vastaavia sekä ryhmien yhteyshenkilöitä. Vastaavat sekä ryhmien yhteyshenkilöt ovat oleellisessa asemassa ryhmien muodostumisessa yhteisöiksi sekä toiminnan toteuttamisessa. Vastaavilla sekä ryhmienvetäjillä tulee olla riittävä

osaaminen ryhmien sekä yhteisöjen johtamiseen sekä kohtaamiseen, koska usein ryhmien sisäiset konfliktit johtuvat ryhmän sosiaalisesta kyvyttömyydestä.

Toiminnan tukemisella on todella merkityksellinen osa toiminnan toteutusta. Toiminnalla on kennelpiireissä hyvin eriarvoinen asema, jolloin toiminnan asemaa tulee kehittää Kennelliiton sekä kennelpiirien sisällä siten, että toimijoilla olisi tulevaisuudessa yhteneväiset mahdollisuudet toimia joka kennelpiirin alueella.

Kehitysehdotus:

- Koulutuksia kehitetään siten, että niissä huomioidaan toimijoiden sosiaalisten taitojen kehittyminen.
- Toimijoita tuetaan järjestämällä täydennyskoulutuksia, lähettämällä tiedotteita sekä tukemalla heitä järjestämällä mahdollisuuksia dialogiin.
- Toiminnan asemaa kehitetään liiton sekä piirien tasolla.

Toinen askel: Sosiaalipedagoginen vertaistoiminta

Opinnäytetyössäni havaitsin kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan omaavan selkeitä sosiaalipedagogisia elementtejä, joita on syytä vahvistaa toiminnassa. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminta on vertaistoimintaa, jossa ohjaaja toimii vertaisessa asemassa asiakkaan kanssa. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa koira on väline ihmisten kohtaa-

miseen sekä elämysten mahdollistamiseen. Ohjaajat toimivat kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa siis mahdollistavassa asemassa jossa ohjaaja mahdollistaa oppimista sekä elämyksellisyyttä yhteisössä.

Sosiaalipedagogiikka on opintosuuntaus, jossa tulkitaan yksilön oppimista suhteessa yhteisöön. Yhteisö mahdollistaa yksilölle oppimisen sekä elämyksellisyyden, tällöin ihminen kiinnittyy voimakkaasti yhteisön toimintaan. Jos yhteisöjä ei muodostu on yksilön hyvin vaikea kiinnittyä toimintaan, ja irtaantuminen toiminnasta tapahtuu ennen pitkään.

Kehitysehdotus:

- Kaverikoira- ja lukukoiraohjaajien asemaa elämysten sekä oppimisen mahdollistajina tulee vahvistaa koulutuksissa.
- Kaverikoiravastaavien sekä ryhmienyhteyshenkilöiden osaamista osallisuudesta sekä yhteisöiden luomisesta on kehitettävä.

Kolmas askel: Kohderyhmän tunteminen

Opinnäytetyöni kohderyhmä on kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset, koska työni käsittelee heidän parempaa kiinnittymistä toimintaan. Kohderyhmän tun-

temus mahdollistaa oikeanlaisille ihmisellä toiminnan markkinoiminen. Kaikista ihmisistä ei ole toimimaan kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa, ja se tosiasia on hyvä huomioida. Ymmärtämällä kohderyhmää, voidaan toimintaan saada sellaisia henkilöitä, jotka ovat aidosti kiinnostuneita toiminnasta.

Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset eivät ole mikään homogeeninen ryhmä, mutta heidän ajatuksissaan on monia selkeitä yhtymäkohtia. Kaverikoira- ja lukukoiratoimintaan lähdetään mukaan ensisijaisesti, koska halutaan tuottaa elämyksiä muille ihmisille oman koiransa avulla. Lisäksi ryhmään kuuluminen sekä koiran aktivoiminen nähtiin merkittävinä lisäsyinä toiminnassa mukana olemiseksi. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset eivät ole kovinkaan aktiivisia muualla kenneltoiminnassa. Toiminnan markkinoimisessa on otettava huomioon se, että iso osa potentiaalisista vapaaehtoisista eivät tule kennelharrastuksen piiristä, vaan sen ulkopuolelta.

Kehitysehdotus:

- Toiminnan markkinointia kehitetään siten, että se tavoittaa kennelharrastuksen ulkopuoliset henkilöt.

Neljäs askel: Ryhmien tunnistaminen, Yhteisöt ja osallisuus

Olemassa olevat ryhmät on tunnistettava, jotta vapaaehtoinen voi kiinnittyä niihin. Vapaaehtoisten ryhmiä on useita, olennaista on tunnistaa nämä ryhmät sekä mahdollistaa niiden muodostuminen yhteisöiksi. Se miten yhteisöjä muodostuu, on oleellinen osa kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan tulevaisuutta. Yhteisöt ovat ryhmiä, joiden toiminta on tasavertaista sekä jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan. Kaikki edellä mainitut askeleet mahdollistavat tämän askeleen toteutumisen, jos ryhmien olemassaolo tunnustetaan sekä niiden toimintaa järjestelmällisesti tuetaan.

Opinnäytetyöni keskittyi osallisuuteen tunnustetuissa kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan ryhmissä, eli tasavertaisuuteen, vaikuttamiseen, aitoon dialogiin, elämyksellisyyteen sekä luottamukseen. Kun edellä mainitut asiat ovat tunnustetuissa ryhmissä kunnossa on toimintaan kiinnittyminen tehokasta.

Kehitysehdotus:

- Kaikille kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoisille mahdollistetaan toimintaryhmä rakenteellisesti.
- Ryhmien muodostamista yhteisöiksi on pystyttävä tukemaan, ensisijaisesti ryhmien vetäjiä sekä kaverikoiravastaavia kouluttamalla.
- Olemassa olevat ryhmät tunnustetaan ja niille mahdollistetaan tukipalveluita esimerkiksi verkon välityksellä.

Viides askel: Koulutuksen mahdollistaminen

Kouluttautumista vaaditaan tietyin väliajoin kaverikoiravastaavilta, voisiko tätä samaa vaatia myös muilta toimintaa osallistuvilta. Alueellisten toimintaryhmien yhteyshenkilöt ovat keskeisessä asemassa vapaaehtoisten kiinnittymisessä toimintaan, heidän osaamisensa tai osaamattomuutensa vaikuttaa oleellisesti ryhmän toimintaan sekä yhteisön muodostumiseen. Koulutuksia voitaisiin järjestää alueellisesti siten, että kunkin kennelpiirin kaverikoiravastaava vastaisi täydennyskoulutuksen järjestelyistä.

Opinnäytetyössä kävi ilmi, että kaverikoira- ja lukukoiratoiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset ovat hyvin vähän mukana muun kenneltoiminnan parissa, näin heidän tietonsa kenneltoiminnasta ovat rajalliset. Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan vapaaehtoiset osallistuvat todella harvoin muihin koulutuksiin, kuin kaverikoira- tai lukukoirakurssille. Se miksi näen olennaisena sen, että koulutuksia mahdollistetaan kaikille toimijoille muistakin aiheista, kuin kaverikoira- ja lukukoiratoiminnasta on selkeä. Ohjaajien asema suhteessa asiakkaaseen on tutkimuksenkin mukaan erinomainen tapa edistää Kennelliiton strategista tavoitteista ”Hyvää elämää koiran kanssa”, jakamalla tietoa uusille asiakasryhmille, joita koira ei muuten tavoita. Tieto vastuullisesta koiran omistamisesta, kasvattamisesta, kouluttamisesta yms. on merkittävää kohtaamisen kannalta, koska ohjaajalla on erinomainen tilaisuus edistää Kennelliiton toiminnan tunnettuutta.

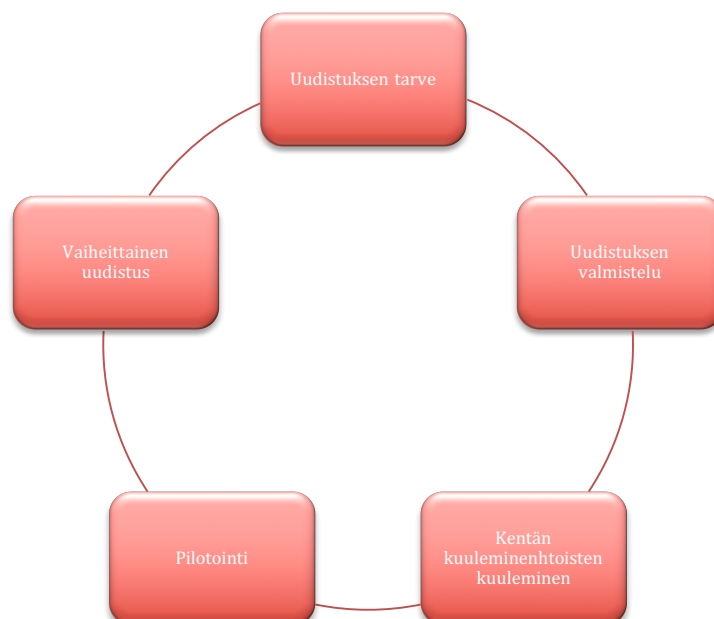
Kaverikoira- ja lukukoiratoiminnan omien koulutusten sekä seminaarien lisäksi on hyvä mahdollistaa tiedon jakaminen muissakin yhteyksissä. Kouluttautumisen mahdollistaminen on helpoin tapa kohdata vapaaehtoisia, käydä heidän kanssaan keskustelua sekä mahdollistaa heille aito dialogi toiminnan kehittämisestä sekä tarpeista. Oppiminen, tiedon jakaminen sekä dialogi toimijoiden kesken voidaan mahdollistaa kurssien, koulutusten sekä seminaarien ulkopuolella verkkopalveluilla.

Kehitysehdotus:

- Koulutuksia järjestetään mahdollisuuksien mukaan kaikille vapaaehtoisille.
- Aloitetaan suunnittelu verkon välityksellä toteutettavista koulutuksista.
- Dialogi toimijoiden kesken mahdollistetaan koulutuksissa.
- Dialogi toimijoiden kesken mahdollisestaan koulutuksien ulkopuolella esimerkiksi verkkopalveluin.

Uudistusten mallinnus

Tässä kappaleessa mallinnan kaverikoiratyöryhmälle kehittämistoiminnan tueksi kaavion, jonka avulla työryhmä pystyy kehittämään toimintaa siten, että vapaaehtoiset voivat kiinnittyä toimintaan paremmin. Kaavio on toteutettu opinnäytetyön tulosten perusteella

Uudistuksen tarve

Kun lähdetään uudistamaan toimintaa, tai toimintatapaa tulee aina pohtia miksi uudistusta tehdään. Tehdäänkö uudistus helpottaakseen toimijoita, pakottamalla he tiettyyn muotiin vai onko uudistus esimerkiksi perusteltu jonkun lain tai ohjeistuksen muutoksella. Uudistuksen tarvetta pohtiessa tulee hyödyntää toiminnan kaikkia tasoja. Uudistuksia pohtiessa keskeisiä kysymyksiä ovat ”onko uudistus oikeasti sellainen mitä kaikilla tasoilla tarvitaan?” sekä ”sitoutuvatko kaikki toiminnantasot uudistukseen?”. Vapaaehtoisten kuuleminen on erityisen tärkeää uudistuksen tarpeen määrittelyssä, koska muuten toimintaa voidaan kehittää täysin väärään suuntaan tai väärin perustein. Kaikilla toiminnan tasoilla on tietty rooli toiminnan toteutuksessa, joten kaikkia tasoja tulee kuulla uudistusta laatiessa.

Uudistuksen valmistelu

Kun uudistus on todettu tarpeelliseksi sen valmistelemisen voi alkaa. Valmistelua on hyvä tehdä työryhmän kesken, mutta työryhmän on hyvä kutsua kokouksiinsa asiantuntijoita kentältä, jotta kentän mielipiteet, tarpeet sekä ajatukset tulevat jo valmisteluvaiheessa ilmi. Lisäksi työryhmän kokoonpanossa on hyvä pohtia jokaisen tulokulmaa toimintaa toimintaan.

Kentän kuuleminen

Kun uudistusta on valmisteltu ja se on saanut rungon, tulee uudistus jakaa kaikkien toimijoiden kesken. Vapaaehtoisia ei pidä vain kuulla, vaan heidän kanssaan on hyvä käydä vuoropuhelua, dialogia miten uudistus hyödyttää heitä ja miten sitä voisi ehkä parantaa. Dialogi on tärkeää vapaaehtoisten kiinnittymisen kannalta. Hyviä tilanteita dialogin pitämiseen ovat koulutukset, mutta näen erinomaisen mahdollisuuden järjestää verkon välityksellä ylimääräisiä koulutustilaisuuksia sekä tiedotustilaisuuksia.

Pilotointi

Harkittu, tiedostettu, hyvin valmisteltu sekä toiminnan kaikkien tasojen yhteisymmärryksessä laadittu uudistus on hyvä pilotoida. Toiminta voidaan pilotoida jonkun piirin alueella, pilotoinnin perusteella saadaan hyviä kokemuksia siitä, miten uudistus toimii tai tarvitseeko uudistusta kehittää vielä lisää. Pilotoinnin avulla pystytään saamaan erinomaista faktaa uudistuksista.

Vaiheittainen uudistus

Kun kaikki edellä mainitut vaiheet on suoritettu, tulee uudistuksen käyttöönottovaihe. Uudistusta ei kannata ottaa käyttöön kiireellä, koska vapaaehtoiset eivät tällöin ehdi uudistukseen mukaan ja toimivat tulevaisuudessakin vanhojen ohjeistusten mukaan. Uudistukset tulee ottaa käyttöön vaiheittain, ja uudistuksista johtuvista muutoksista tulee viestiä aktiivisesti, jotta jokainen vapaaehtoinen saa tiedon. Pelkkä tiedon saaminen ei auta, vaan toimijoiden kanssa tulee käydä keskustelua uusista käytännöistä, jotta jokainen ymmärtää miksi uudistus on tehty sekä miten uudistus vaikuttaa heidän toimintaansa.